

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno MCCCCXLVII. ad annum MDXXVII.

Parisiis, 1644

Concilium Senonense, Pro Reformatione Ecclesiae Celebratum sub
reuerendissimo domino Antonio a Prato, tituli sanctae Anastasiae
presbytero cardinali, Senonensi archiepiscopo, Galliarum ac Germaniae ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15644

tuimus & ordinamus, vt fingulo anno faltem Synodus dioceſana opportuno tempore a fingulis epifcopis celebretur cum potioribus prælatiſ, decaniſ ruralibuſ, viriſque digniſ. In quibuſ per quartas deſignentur iudiceſ, qui diligenter intendant, ſi ſtatuta prædicta ac alia per Synodoſ de ſcitu epifcopi ſtatuenda, obſeruentur, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, brachio ſæculari. Mandanteſ propterea, vt huiuſ noſtræ conſtitutioniſ ordinationiſque ſerieſ, in præſatiſ Synodiſ tam prouincialiſ quam dioceſaniſ, in earumdem principio diligenter legatur, ne quiſ in futurum ignorantiam prætexere poſſit.

Datum Ratiſbonæ a natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo vigefimo quarto, Noniſ Iulii, pontificatuſ præſati domini noſtri papæ anno primo.

Vifa. Iul. Flo. Montinuſ.
D. de Paternina.
G. Prego.

ANNO
CHRISTI
1527.

CONCILIVM SENONENSE,

PRO REFORMATIONE ECCLESIE CELEBRATVM
ſub reuerendiſſimo domino Antonio a Prato, tituli ſanctæ Anaſtaſiæ præſbytero cardinali, Senonenſi archiepiſcopo, Galliarum ac Germaniæ primate, nec non Albigenſi epifcopo, Franciæ cancellario, inchoatum anno Domini MDXXVII. & conſummatum anno ſequenti tempore Clementiſ papæ VII.

Antoniuſ miſeratione diuina, tituli ſanctæ Anaſtaſiæ ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ præſbyter cardinaliſ, archiepiſcopuſ Senonenſiſ, Galliarum & Germaniæ primas, Albigenſiſ epifcopuſ, ac Franciæ cancellariuſ, vniuerſiſ præſentſ hoc ſcriptum inſpecturiſ, ſalutem in eo qui eſt omnium vera ſaluſ.

CVM frequenſ Conciliorum celebratio agri dominici præcipua ſit cultura, quæ vepreſ, ſpinas & tribuloſ hæreſeon extirpat, exceſſuſ corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberimæ fertilitatiſ adducit; generalia autem non facile poſſint aut ſoleant aduari, quibuſ ſuboleſcenteſ errorum fibræ animaduerſionis tempeſtiuæ farculo præcidantur, prouide admodum a

sanctis patribus institutum est, vt metropolitani prouincialia subinde Concilia conuocarent, quibus vna cum suis suffraganeis, irrepentibus animorum morbis & commissa sibi plebis contagioni, digna cautione mederentur. Quod etsi semper vtique fuerit non segniter obseruandum, ea tamen sese nobis obtulit necessitas, vt in tanta curarum nostrarum mole, nulla dilatione negotium tam sanctum protrahi pateretur. Siquidem cum grauis & lethifer morbus afflicta corpus, ac depascit, adhibenda est e vestigio salutaris medicina sine vlla procrastinatione, qua propulsato morbo pristinam aegroto sanitatem instauret. Et periculosa tum solet esse mora cum per illam languor exitialis inualefcit amplius, & valentiores sumit vires. Quid igitur factitandum, cum extrema quaedam animorum pestis immaniter grassatur in omnes, & lue sua mortifera longe lateque debacchatur? Nonne reiecta omni prorogatione, incunctanter occurrendum est, & mature tam pestilenti malo remediis salutaribus & accommodis, ne si oscitanter id ipsum & lente agatur, interea tabes illa pestifera latius proserpat in plures, & diffusius propagetur? Tale autem quiddam nostra accidisse atate circa fidei & morum corruptelam, vel tacentibus linguis, res ipsa plane loquitur: Adesse iam tempora illa periculosa, de quibus ad Timotheum scribit Apostolus, ipsa rerum experientia dilucide comprobatur. Tanta enim Martini Lutheri & perditorum quorundam hominum auspiciis in orthodoxam fidem pestis efferbuit, tam grauis ecclesiae procella superioribus hisce diebus incubuit, vt electi (quod est apud Matthaum) propemodum viderentur in errorem induci, & dirum concussa Petri nauiculae naufragium intentari. Nempe eo dementiae proruperunt ecclesiae perduelles, in eam venere perfrectae frontis impudentiam, dum extinctarum quondam haeresion cineres exuscitant, dum haeresiarchas ab omni fidelium theatro quondam explosos orthodoxis patribus anteponunt, vt sacrosanctam Conciliorum auctoritatem respuant, nullum vel apertissimum scripturae locum non deprauent, sed corruptum atque adulteratum in suam vtcumque sententiam detorqueant. Ne serpat itaque latius hic cancer, ne quis e commissa nobis plebe, vanae cuiusdam libertatis pra-

2. Tim. 4.

Matth. 24.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

prætextu, aut adulterino scripturarum fūco deceptus, tam dirum ac pestilens venenum hauriat: de suffraganeorum nostrorum consilio decreta promulgari iussimus, quibus exitiale Lutheri & ceterorum id genus hæreticorum virus, aliqua ex parte detegatur. Adiectæ sunt & nonnullæ constitutiones, quibus insolescentes nostra tempestate mores & suppullulantes quidam excessus comprimantur. Disciplina tamen ordinem secuti, a generali primum decreto susceptum fidei negotium inchoamus, ad specialia subinde progressuri.

Datum Parisiis anno Domini 1528. die vero vigesima mensis Februarii.

P R Æ F A T I O.

SCRIBENS regius Psaltes de ecclesia eiusque aduersariis, & vano atque inani eorum conatu, *Sæpe, inquit, expugnauerunt me a iuuentute mea, dicat nunc Israel: Sæpe expugnauerunt me a iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.* Quibus sane verbis indicat ecclesiæ vel a primordiis suis hostes non defuisse: qui atrociter quidem illam impugnarunt, sed minime deuicerunt: hostiliter quoque exercuerunt, sed non pro sua potuerunt libidine extinguere. Quare cum præposuisset, *Sæpe expugnauerunt me a iuuentute mea*, mox subiunxit: *Etenim non potuerunt mihi*: quod idem facile cognoscet, quisquis veteres hæresiarchas & eorum errores paululum discussit. Nam a plurimis aduersariis oppugnatam ecclesiam fuisse percipiet, sed semper de illis nobiliter triumphasse: impugnarunt in primis ecclesiam in primo suæ iuuentutis flore Simoniani, Nicolaitæ, Gnostici, Carpocratiani, Chiliastræ, Ebionæi, & plerique alii hæretici, qui falso arbitrati vafriis suis argutiis & dolis supplantare ecclesiam, tamquam fumus euauerunt: ecclesia autem victrix gloriosaque permanfit. Subsecuti sunt deinde alii, ecclesiam insidiosius & occultius adorti: qui sacras literas aliquatenus suscipientes, & nudo earum cortici inhærentes, eius auctoritatem non solum moliti sunt imminuere, verum etiam prorsus eneruare. Huiusmodi fuerunt, Manichæus, Aerijs, Vigilantius, Valdo, Marfilius Patauinus, & Ioannes Vvicleffus. At frustra id tentarunt; quan-

Concil. Tom. 34.

H h h h

doquidem solido fundamento innixa euerti non potuit. Voluit nempe Deus tantam esse ecclesie suae stabilitatem & potestatem, vt per eam veluti per infallibilem quamdam regulam ad salutem mortales dirigerentur. Nam, vt sanctae scripturae contestantur, nulli ad vitam beatam patet aditus, qui ecclesiam certe non audiat, aut qui ab eius communione exclusus sit. Nec certe gloriari possunt haeretici, quasi apud illos resideat ecclesia catholica. Nam cum illa sit vniuersalis, omnesque fideles completatur, (alioqui catholica non esset) angulis aut latibus haeticorum nequit circumscribi. Huic accedit, quod in integritate fidei ecclesia catholica eadem semper perseverat, nec vllis erroribus coinquinatur. At contra, nefariis suis Conuenticulis veluti infamibus prostibulis fidem haeretici prostituere ac violare satagunt, dum impie in suis adinventionibus fornicantur. Praeterea, in finem vsque saeculi, iuxta Christi pollicitationem, perduratura est ecclesia catholica, quod nullis adhuc haeticorum sectis contigit. Quare non potest apud haeticos catholica ecclesia residere, licet secus arbitrati sunt Manichaeus, Aerijs, Vigilantius, & ceteri praenominati. Quorum perniciosos errores paulo diffusius explicare constituimus, quod iidem sint, aut fere similes illis, qui hac tempestate repullulare videntur. Praefatorum itaque haesiarcharum primus fuit non minus impius quam ridiculus Manichaeus; qui tollens liberum arbitrium, duplicem in homine statuit naturam; alteram bonam, alteram malam: & bonam quidem a Deo, imo de Dei substantia conditam asserit, & eandem semper bene agere: malam vero a principe tenebrarum, semper male. Agunt enim iuxta illius sententiam non libere & voluntarie, sed necessario & naturaliter: ob idque nihil imputandum putat humanae voluntati, sed naturis illis, maxime inter se contrariis. Nec ea in re multum distat a Manichaeo Lutherus: nam cuncta quae ab homine fiunt, necessario fieri Lutherus credit, nec in hominis fitum potestate vias suas bonas facere aut malas. Aufert etiam ipse, vt Manichaeus, liberum arbitrium, licet alias ab eo dissentiat. Manichaeus namque humanam salutem ponit in operibus bonae illius naturae. At Lutherus sola fide & fiducia in Deum, eiusque promissa, seclusis bonis operibus,

ANNO
 CHRISTI
 1527.

homines iustificari arbitratur. Errat Manichæus, errat & Lutherus. Errauit consimiliter Pelagius, dum aliud extremum secutus, ad vitam beatam comparandam minime necessariam putat diuinam gratiam: sed ad id sufficere censet liberum arbitrium, si modo adsit diuinæ legis cognitio. Porro talia deliramenta respuens ecclesia catholica, hæc tria ad salutem requiri docet: Fidem, bona opera, & diuinam gratiam, neque absque his patere homini adulto viam salutis. Accedentem siquidem ad Deum oportet primum diuinæ gratiæ munere adiutum credere, deinde bonis operibus intendere: in quibus efficiendis & liberum arbitrium operatur, & gratia; primo tamen, & principalius, gratia. Quapropter qui hominem bene operari & salutem consequi arbitratur absque gratia, aut primatum boni operis libero arbitrio adscribit, non gratiæ, Pelagianus censendus est: qui vero saluari hominem existimat, neglectis bonis operibus, a libero arbitrio procedentibus, hic Manichæus est & Lutheranus. Nam in errorem Manichæi incidit Lutherus, dum nimis anxie & scrupulosè deuitat Pelagium. Metuens namque liberum arbitrium cum Pelagio nimis efferre, omne bonum opus, quod est in homine, Deo tribuit & diuinæ gratiæ, nihil prorsus libero arbitrio, sicque tollens omnino liberum arbitrium Lutherus factus est Manichæus, dum refugit esse Pelagianus. Debuerat certe Lutherus ex Apostolo nosse, ita necessariam esse diuinam gratiam ad bene operandum, vt cum ea tamen liberum arbitrium, bonum opus efficiat. Testis siquidem est Apostolus, diuinam gratiam in se vacuum non fuisse, cum abundantius, inquit, laboraui, non ego autem, sed gratia Dei mecum. Vnde recte conficitur, ipsum diuinæ gratiæ, & reliquos fideles, cooperatum fuisse: quos ipse cohortatur, ne in vacuum gratiam Dei recipiant: laborem eorum pronuntians nequaquam fore vanum, si sic gratia vtantur, vt non frustra illam videantur suscepisse. Vtrumque nimirum alteri connectens Apostolus, noluit liberum arbitrium otio torpescere cum Manichæo: & arrogantiam deuitans Pelagii, sic cooperationem tribuit libero arbitrio, vt ex se tamen & citra diuinæ gratiæ munus, sufficere non possit ad salutem. Hæc vtique sententia est ecclesiæ

1. Cor. 15.

2. Cor. 6.

catholicæ, quam semper catholici doctores tenuerunt, & in oppositam partem declinantes hæreticos, diuinorum eloquiorum testimoniis confutarunt & damnarunt, quales (vt præmissum est) fuerunt Pelagius, Manichæus, & hoc tempore Manichæi discipulus, Lutherus. Atque Manichæo successit Aerius, dissimili quidem voluntate, sed simili vanitate oppugnans ecclesiam. Hic namque carnalem molitus statuere libertatem solenniter indicta ab ecclesia nolebat ieiunia seruari, ne legi viderentur fideles obnoxii. Arbitrabatur enim, si ieiunia ab ecclesia constituta seruarent, aut sacris eius legibus ac institutis obtemperarent, eos in seruitutem redigendos, Christianis hominibus minus conuenientem. Qua in re liquido ostendit, quam ignarus, quamque in diuinis scripturis parum esset exercitatus. Intelligere siquidem debuerat ex apertissimis sacra scripturæ documentis, quod vera libertas Christianorum, qua fideles Christus liberauit, non libertas est carnis, sed spiritus, per quam mortificatur caro cum suis concupiscentiis, spiritus autem viuificatur. Aduersatur enim prorsus libertati spiritus libertas carnis, vt præclare sub typo Isaac & Ismael, Saræ & Agar, ad Galatas Apostolus deducit. Volens itaque Deo inspirante ecclesia hanc spiritualem libertatem Christiana pietate dignam statuere, moderata indixit ieiunia, ac rationabilem ciborum delictum certis temporibus & diebus sapientissime sanciuit, non hæc (vt volebat insipiens Aerius) arbitrio relinquens filiorum, quorum vt pia mater salutem affectaret & haberet sollicitudinem. Nouerat enim sensus humanique cordis cogitationes prona esse ad malum ab adolescentia: nec facile ex se & suaapte voluntate ad hanc libertatem spiritus peruenire posse. Tanta autem moderatione, tantaque circumspectione omnia digessit, vt iis qui Christiano animo sunt imbuti, nullus prorsus iustæ querelæ locus relinquatur, atque illa instituens haudquaquam nos rursus in legis Mosaicæ seruitutem obtrudit, quæ iam omnino desit, sed in libertatem asserit filiorum Dei. Vnde constat quam fallatur Aerius, dum in carnalem fideles nititur deicere libertatem. Quamobrem cum sua Ismaelitica aut Agarena, eaque carnali atque impia libertate, non heri aut nudiustertius, sed ante annos mille damnatus est, &

Libertas
Christiana.

Galat. 4.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

cum eo satanica eiusmodi libertas funditus est euersa. Quam nihilo minus homines impii his temporibus incassum laborant rursus excitare & erigere: dicentes nequam ecclesie hoc esse concessum, vt fideles valeat lethiferae noxae reddere obnoxios, aut sic ad mortale peccatum obligare, vt lethalem noxam praceptorum ecclesie incurrant transgressores: cum tamen ex sacris literis, donatam esse a Christo ecclesie eiusmodi auctoritatem clare innotescat, qui inter Ethnicos eos sane deputauit, qui ecclesie praecipis non obediunt. Contraria autem assertio, non catholicorum est, sed haeticorum, qui hoc vnum praeter cetera, suorum habent errorum fundamentum. Hoc amplexantur Aerius, Iouinianus, Lamperius. Huic adstipulantur Valdenses, Vviclefista, Bohemi: ex eo fonte omnes fere Lutheranae impietatis blasphemiae proficiscuntur. Nec mirum, si tantopere huiusmodi sententiam probant haetici, & oppositam reiiciunt, cum sciant, sicut baculo canes, ita vniuersas suas haeses ecclesie repelli auctoritate, & se, vt putrida membra, ab eius consortio resecari. Sic olim reiectus est delirus Manichaeus, & cum carnali sua libertate insanus Aerius. Reiectus est & post eos Epicureus Vigilantius, infensus admodum ecclesiasticae pudicitiae, quandoquidem immundo spiritu agitatus, in tantam prorupit amentiam, vt continentiam haesin, pudicitiam dicat libidinis seminarium. Quare sacram continentiae legem non ferens, libidini frena permittit, nullos volens sacris initiari, qui vxores prius non duxerint: neque iis credi pudicitiam, qui caelibes viuant, quasi nihil sit, quo homines, diuina gratia adiuti, distent a porcis, nihil quo differant a brutis animantibus, nihil quo a iumentis separentur. Pessime certe de restituto a Christo humano genere iudicat, qui ita censet. Nam qui ita de hominibus sentit, homines humana exuit dignitate, & in seruilem brutorum deiicit conditionem, vt sint tamquam equus & mulus, quibus non est intellectus. Probanda itaque est Latinae ecclesiae continentia, vtpote quae sanctitate praefulgeat, libertatemque praestet Dominum sine impedimento obsecrandi, nec non profectui ecclesiae maxime sit accommodata. Non abs re ergo ecclesiastica censura repulsa est Vigilantii & asseclarum eius asser-

Matth. 18.

H h h iij

tio impudentissima. Sequentes autem Vigilantium Valdenses, homines idiotæ, & literarum expertes, ordinem hierarchicum ecclesiæ confundunt, perturbant, destruunt: liberum cuique esse asserentes prædicare & docere verbum Dei; nullum sexus aut status discrimen facientes; sacerdotes itidem & præfules, cum primum lethaliter deliquerint, omni spoliant dignitate sacerdotii aut episcopatus: neque eos tum posse consecrare, aut sacerdotes ordinare asseuerant. Præcepta insuper ecclesiæ paruipendunt, quæ alicuius esse momenti minime credunt. Purgatorium etiam inficiantur, neque orant pro defunctis: omne rursus iuramentum illicitum arbitrantur, simul & iudicium, nihil demum teneri aut agi volunt, quod non fuerit expressum in sanctis scripturis: quæ sane assertio aliorum multorum basis est & fundamentum errorum; cum tamen per easdem sanctas scripturas manifeste elidatur. Porro huiusmodi istorum rudium & indoctorum, insanos errores diuulgantium, mox reiecta est impietas, atque per ecclesiæ censuram recisa. Post hos autem ignaros homines, surrexit Marsilius Patauinus; cuius pestilens liber, quod defensorium pacis nuncupatur, in Christiani populi perniciem, procurantibus Lutheranis, nuper excusus est. Is hostiliter ecclesiam infectatus, & terrenis principibus impie applaudens, omnem prælatis adimit exteriorem iurisdictionem: ea dumtaxat excepta, quam sæcularis largitus fuerit magistratus. Omnes etiam sacerdotes, siue simplex sacerdos fuerit, siue episcopus, archiepiscopus, aut etiam papa, æqualis ex Christi institutione asserit esse auctoritatis: quodque alius plus alio auctoritate præstet, id ex gratuita laici principis concessione vult provenire; quod pro sua voluntate possit reuocare. Verum ex sacris literis coercitus est delirantis huius hæretici immanis furor: quibus palam ostenditur, non ex principum arbitrio dependere ecclesiasticam potestatem, sed ex iure diuino, quo ecclesiæ conceditur, leges ad salutem condere fidelium, & in rebelles legitima censura animaduertere. Iisdem quoque literis aperte monstratur, ecclesiæ potestatem longe alia quauis laica potestate non modo superiorem esse, sed & digniorem. Ceterum hic Marsilius, & ceteri prænominati hæretici, aduersus ecclesiam impie

ANNO
 CHRISTI
 1527.

debacchati, certatim eius aliqua ex parte nituntur diminuere auctoritatem. Nam quod in bonis & in malis operibus statuit scriptura, tollit Manichæus liberum arbitrium: ad suum nutum reuocat Aerius ecclesiastica ieiunia: Vigilantio, contra ecclesiæ decretum, sacrilegæ ecclesiasticorum nuptiæ probantur. Vitiis prælatorum tantopere Valdenses offenduntur, vt inde eorum statum damnent. Excellens a Christo concessa ecclesiæ potestas grauis est Marfilio, nec illam potest ferre. At vero his succedens Lutherana secta fons & origo Vviclefus, cuique Lutherus per omnia ferme consentit, non aliqua tantum ex parte, vt priores illi hæretici, sed radicitus totam ecclesiæ eneruare auctoritatem contendit. Is enim non cum vno aut altero tantum hæreticorum priorum, commercium habet, sed cum singulis. Cum Manichæo namque humanorum actuum tollit libertatem: cum Aerio, nihili facit præcepta ecclesiæ: Vigilantium secutus, ecclesiasticorum pudicitiam prostituit, terrenis etiam illos possessionibus exuens. Passim & ab vnoquoque iuxta hæresin Valdensium prædicandum verbum Dei decernit, nulla habita ratione prohibitionis superiorum, Marfilii item dogma probat, ne quis excommunicari possit, qui ad sæculares iudices prouocarit. Cumque omnibus his consentiat, non tamen quiescit mala mens, nec prauum impiumque ingenium sibi satisfacit, nisi omnes longe superet impietate, seque hostem prodat ecclesiæ, aliis multo infestior. Hinc certe quidquid ab ecclesia Spiritu sancto suggerente constitutum est, hoc ille delirus, veluti dæmonio arreptus, conterere, lacerare, abiicere molitur. Hic est qui vniuersitates aspernatur & generalia studia, ciuilia dominia perplexa reddit & incerta, ecclesiasticas possessiones adimit, & decimas clericorum subiicit laicis, ipsos bonaque eorum laicorum tribuens iurisdictioni; religiones & religionum abiicit instituta, censuras ecclesiæ flocci pendit, minimeque curandas pronuntiat. Quid plura? Sacrum ille ridet Canonem Missæ, dies festos sanctorum pariter & reliquias tollit, preces fidelium ad eos dirigi vetat. Horas canonicas & vocales concentus, eos potissimum qui in templis alta voce efferuntur, subsannat. Sanctas etiam in ecclesia pie ac laudabiliter constitutas ceremonias ridet.

Nec his contentus est, nisi sua virus perfidia, in diuina quoque sacramenta eucharistia, ordinis, confirmationis, & poenitentia euomat. Quamuis autem omnium ferme haesum portenta, qua inducere studet, antequam ipse nasceretur, falce ecclesiastica censura essent praecisa; ne tamen haberet, in quo gloriaretur incircumciscus Philisthaeus in superbia sua, exprobrareque agminibus Dei uidentis non posset, aut in Deum & ecclesiam sponsam suam tam execrandas blasphemias effutire, in celeberrimo illo Constantiensi Concilio repressa est Vvicleffi (& in eo, Lutheri & sequacium) tam effrenis & prius inaudita insania. Proinde dum reiecta est impiissimi haeretici Vvicleffi dementia, dum Marsilii, dum Valdensium, dum Vigilantii, dum Aerii, dum denique Manichaei; simul etiam corruit & funditus euersa est temeraria & impudens assertio eorum, qui calumnias, blasphemias, atque haeseres praescriptas tuentur & imitantur. Cuiusmodi sunt Lutherus, sequacesque illius, Melanchthon, Carolstadius, Lambertus, Zuinglius, Oecolampadius, & ceteri huiusce conuersionis execrandae complices: quos ideo ex nomine citauimus, ne pestiferos illorum libros quis legere audeat, ne vipereis dogmatibus inficiatur. Quo fit ut non parum demiremur, quoniam pacto tam impudentes sint hodie, aut tam arrogantes Lutherani, ut damnatam Vvicleffi damnati viri doctrinam audeant disseminare, eamque probare, praedicare, scribere, aut diuulgare non erubescant, quam semper ecclesia Spiritu sancto illustrata reiecit, respuerunt orthodoxi, probati doctores execrati sunt: quasi vero magis sit paucis, iisdemque temerariis, errorum satoribus credendum, quam omnibus doctoribus, sanctis martyribus, academiis, episcopis, summis pontificibus, generalibus Conciliis, quo stultius dici nihil potest, aut furiosius. Nam quae maior stultitia, si non insania dicenda est potius, quam quod praedamnatas tot retro saeculis haeseres reuocare conantur, & extinctos execrandarum blasphemiarum cineres student ex inferis denuo suscitare? At certe in vanum laborant, cum aduersus Christum & ecclesiam nihil vnquam feliciter attentetur. Quapropter quantumlibet tumultuentur, innumeras licet insipientium huiusmodi cateruas in animarum & corporum perniciem,

ANNO
 CHRISTI
 1527.

niciem, ad nefariam impietatem tuendam technis & fraudibus alliciant: quotquot libros ad firmandam execrabilem hanc sectam conscribant, quantumuis nugas & calumnias suas composito fucatoque sermone satagant adumbrare; quantumuis denique in ecclesiæ catholicæ conspirent exitium, impii tamen eorum conatus in ventos tandem effluent & vaneſcent. Zelatur enim Christus zelo magno ecclesiæ suæ sponsæ integritatem, quæ in fidei & caritatis potissimum sinceritate consistit, nec passurus est aliquando fidem ecclesiæ iniquis hæreticorum coniurationibus corrumpi. Eapropter dum eam illi oppugnant, potenti brachio virtutis suæ illos repellit, ac vana eorum molimina frustratur. Et quemadmodum facile solis calore nix dissoluitur, facilius longe diuina virtute impiorum consilia vix dum exorta dissipari, & cordis eorum cogitationes dispergi solent. Hoc utique in Lutheranis hodie videmus impleri, qui quamuis longe ab ecclesiæ catholicæ dogmatibus absint, tamen inter se admodum dissident, dum alii vnum, alii aliud tenendum arbitrantur. Ex eis enim nonnulli sanctorum imagines deiiciunt, alii contra erigunt: quidam humanas disciplinas, vt venenum pietatis reprobant, quas alii, vt apprime vtilis, defendunt: iteratum baptismum ab aliquibus susceptum alii omnino execrantur. De eucharistia insuper minime conueniunt. Nam eorum nonnulli, solum esse signum corporis & sanguinis Christi in eucharistia contendunt: alii vero veraciter esse Christi corpus & sanguinem certo profitentur: in hoc tamen a veritate dissidentes, quod substantiam panis & vini cum corpore Christi asserunt remanere. Eo etiam vesaniæ deuenerunt eorum nonnulli, vt Spiritum Dei iactantes se habere, scripturas sacras luce clariores affirmant, omnibus sacris interpretibus reiectis, quibus tamen plerique alii refragantur. Sunt & alia non pauca, de quibus inter se Lutherani digladiantur. Hæc autem discrepantia plane indicat, quam a veritate sint alieni. Veritas siquidem vbique sibi constat, nusquam dissidet. Non enim Spiritus Dei spiritus est dissensionis. Cum itaque in his quæ ad fidem spectant, tam manifestarie dissideant, perspicuum est eos nullatenus in solidæ veritatis radice stabiliri. Eos enim, qui ab vnitæ ecclesiæ dissident, relinquit

Deus in manu consilii sui, vt nec sibiipsis nec aliis hæreant. Contra vero catholicorum dogmatum inconcussam veritatem demonstrat vnus & idem consensus: inter quæ nulla vnquam poterit inueniri discordia. Vnde satis exploratum est, illa a Deo proficisci, neque aliquando dissolutum iri, quantumuis ea euertere nitantur, veritatis inimici. At vero Lutherana doctrina, a patre mendacii (qui diffusionis spiritus est) exorta, tandem veluti fenum exarescet: nempe vsque adeo pudendos atque execrandos illa continet errores, & tam male sibi cohærentes, vt facile fugienda appareat & detestanda. Et quia suapte naturalis est eiusmodi doctrina Lutheri, serpentina quadam malitia laborant, quod dolentes referimus, Lutherani orthodoxorum procerum libris eam inferere, quo eorum prætextu facilius suscipiatur. Hinc impiis tum præfationibus, tum annotationibus marginibus adiectis, tum scholiis, tum indicibus, limpidissimos illos fontes catholice pietatis, & antiquorum doctorum libros, virulento sulfure damnati sui erroris inficere moliuntur: sed non potest aduersus veritatem præualere falsitas: veritas enim super omnia vincit. Nam cum Deus veritas sit, & Deum nemo valeat superare, nec veritas certe poterit aliquando vlla hæreticorum versutia supplantari. Quare non est quod editorum librorum copia glorientur Lutherani, tam enim potest nefanda scriptorum farrago damnatam impietatem firmare, quam stramineæ stipulæ fundamentum domus reddere stabilius. Non enim pluris faciunt huiusmodi libros orthodoxi, quam puluerem quem proiicit ventus a facie terræ: habituri idem iudicium, tam pro dogmatibus quam libris, quod præcedentes hæresiarchæ, quorum ita sunt scripta perpetuis tenebris sepulta, vt ne eorum vestigia quidem supersint: quapropter frustra laborant, in scribendis libris suæ perfidiæ, aut suam vesaniam publicis concionibus prodendo. Nec enim stabiliuntur, sed peribunt, sicut priorum, sic horum impiorum hæreticorum cum suis scriptis desideria, neque contra ecclesiam Dei præualebunt, quæ gloriosa in sæcula permanebit, de illis (prout & de ceteris hæctenus hæresiarchis) insignem relaturation triumphum.

ANNO
CHRISTI
1527.

GENERALE DECRETVM,
CONTINENS HÆRESEON, QVÆ NVNC
pullulant, species, earum detestationem, modum iudi-
candi ac discernendi hæreticos ac relapsos, formam &
ordinem procedendi contra eosdem; eorumdem etiam
acerbas pœnas, ac demum exhortationem ad princi-
pes potestatesque sæculares de illis profigandis & ex-
terminandis.

*Antonius miseratione diuina, tituli sanctæ Anastasiæ sacrosan-
ctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, archiepiscopus Se-
nonensis, Galliarum & Germaniæ primas, ac Franciæ cancel-
larius, vniuersis præsens hoc scriptum inspecturis, salutem in eo
qui est omnium vera salus.*

INTER cunctas pastoralis officii sollicitudines, quibus
premur incessanter, illa fortius nos angit, vt cun-
ctis hæreticis de finibus Christianorum expulsis, suisque
falsis & virulentis scriptis ac pestilentibus doctrinis, pe-
nitus extirpatis: fides catholica, quæ solidæ semper fuit
subnixa petra, integra illibataque permaneat: ac popu-
lus Christianus, nostræ potissimum provinciae, in fidei
sinceritate (quolibet obscuritatis semoto velamine) im-
mobilis inuiolatusque persistat. Sane prospicientes (quod
non sine graui displicentia referimus) insurrexisse non-
nullos pseudochristos ac pseudopphetas, quorum dux
& vexillifer est Martinus Lutherus, qui a veritate exci-
dentes, nonnullos ac pene infinitos, etiam, si fieri possit,
electos, vt est apud Matthæum, ad errores inducunt ho- Matth. 24.
mines: haud dubie hæresiarchas, fastuosos, seditiosos,
Luciferiana superbia ac rabie lupina erectos: ac demum
quales Apostolus ad Timotheum graphice describit, 1. Tim. 4.
suisque pingit coloribus, & ad amussim exprimit. Qui
rursus, vt inquit Petrus, sectas perditas ac damnatas in- 2. Petr. 2.
troducunt, libertatem promittentes, cum ipsi sint fer-
ui corruptionis, in maximam certe reipublicæ Christia-
næ perniciem & iacturam: ac tandem, nisi cito occur-
ratur, ruinam & euerfionem: vtpote quos non pudet
nouas hæreses effingere, sed etiam satagunt ac student
veteres, & iamdiu per ecclesiam sopitas, instaurare. Et

Concil. Tom. 34.

Iiii ij

inter hæc, primum de sacramentis ecclesiæ multa perniciose dogmatizant: affirmantes laicos & mulierculas æque atque presbyteros posse absoluere. Et quod hætenus fuit inauditum, laicis vt sacerdotibus eucharistia consecrationem permittunt. Inter sacerdotes & plebem nihil interesse dicunt: sed omnes sacerdotes putant quicumque sunt Christiani. In clericis, in sacris ordinibus constitutis, calibatam non admittunt. Monachis & aliis voto obstrictis libertatem lasciuiendi indulgent. Quibus relicto velo & abiecta cuculla, ad sæculum redeundi facultatem relaxant, & apostasiam permittunt. Romanorum pontificum decreta, decretales epistolas, etiam & Canones conciliares eneruare contendunt. Veteres ecclesiæ ceremonias, ac receptas tot annis laudabiles consuetudines ridiculas censent. Et, vt ad impietatis cumulum addant, sacram scripturam figere ac refrigerare non dubitant; ac relicto sensu patrum orthodoxorum vellicare, & ad suum sensum reprobam contorquere; conuiciis semper & maledicentiis pleni, & non solum aceto perfusi, sed vbique veneno resperfi. Articulos insuper infinitos (quos non magnopere attinet referre) disseminant, aut scandalosos, aut temerarios, aut blasphemos, aut piarum aurium offensiuos. Ac tandem super exitiali pestilentique dogmatum veneno, pleraque alia tam foeda ac male olentia nauseabundi euomunt, vt quasi ex professo habeant, speciem ac decorem sanctæ matris ecclesiæ, non habentis maculam neque rugam, foedare, spurcare, ac contaminare. Veriti ergo, ne hoc veneficum virus in nobis credito dominico agro radices ageret, ac velut cancer cresceret in perniciem aliorum; officii nostri pastoralis esse duximus, vepres huiusmodi nociuas falce auctoritatis ecclesiasticæ refecare, & plantulam, priusquam subolesceret, & in plures serperet, radicitus euellere. Hinc est quod in hoc nostro prouinciali Concilio, quod ad corrigendos excessus & extirpandas hæreses, iuxta Calchedonense ac Lateranense Concilia, adunatum est, ad Dei honorem, fidei orthodoxæ exaltationem, ac subditorum nostrorum pacem, augmentum & tranquillitatem: duximus habito suffraganeorum nostrorum consensu, ac multorum diuini & humani iuris interpretum consilio,

Cap. Quoniam. 18. distincta.

Cap. Sicut olim. de accuf.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

his tantis periculis salubriter ac celeriter prouidendum: Antiquos scilicet Canones (quorum vtique custodes & executores constituimur) aut declarantes, aut renouantes, seu ex potestate nobis concessa, interdum adiectione pœnæ communicantes. In primis iuxta sacrum Lateranense Concilium, excommunicamus & anathematizamus omnem hæresim, extollentem se aduersus orthodoxam & catholicam ecclesiam. Vniuersos insuper, qui aliter quam Romana credit & prædicat ecclesia, credere & pertinaciter asserere attentant, eiusmodi Concilii auctoritate velut hæreticos & pertinaces, & a communione fidelium separatos declaramus. Ecclesia quippe vniuersa errare non potest: vtpote quæ regitur Spiritu veritatis, secum manente in æternum, & cum qua Christus manet vsque ad consummationem sæculi. Quæ etsi diuersa, & nonnunquam (quod sapius neoterici hæretici obiiciunt) pugnantia proposuerit decreta, nihil tamen est in tanta decretorum multitudi-
 ne, quod fidei orthodoxæ * obuerfetur. Sed ab vno eodemque spiritu edocta fuit, vt ita pro conditione temporum statueret, vt visum fuerit conducibilius: eiusdemque Concilii auctoritate, credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi subiaccere decernimus. Suspectos autem de hæresi & notatos, post vnam aut alteram correptionem, decernimus ab omnibus deuitandos, *scientes* (vt dicit Apostolus) *quod subuersi sunt, & suo plane iudicio condemnati.* Ac subinde dum intelligunt se a consortio hominum separatos, rubore plerumque suffusi, ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum facilius inclinentur. Dammati de hæresi, si ad vnionem fidei catholicæ redire noluerint, maneat de foro ecclesiæ, & ad agendam perpetuam pœnitentiam in pane doloris & aqua tristitiæ, perpetuo carceri deputentur. Dammati de hæresi, si eam abiurare noluerint: si laici sunt, statim sunt iudicio sæculari relinquendi. Si clerici, præsentem potestatem sæculari, sunt a suis ordinibus degradandi, & pronuntiandum est, vt eos sæcularis iudex in suum forum recipiat. Ceterum quia episcoporum numerus per sacros Canones ad degradationem requisitus non facile potest aduari, concedimus, vt cum sacerdos aut alius in sacris ordinibus constitutus fuerit pro crimine hæresis degradandus,

Cap. Excommunicamus i. in princ. de hæret.

Dicto cap. Excommunicamus. §. Credientes.

Dicto cap. Excommunicamus. 2. Cap. Excommunicamus. 1. §. Dammati. de hæret.

15. q. 7. cap. Si quis. Ca. 1. de hæret. in 6.

* aduersetur.

Relapsi
quatuor
modis cog-
noscuntur.Cap. Super
eo, de hæ-
ret. in 6.Cap. Ver-
gentis, de
hæret.

possit, accersitis abbatibus, aliisque prælatis, solum episcopus degradare. Qui in hæresim semel abiuratam reciderint, ac velut canes ad vomitum redierint: tamquam palmites aridos in vite non manentes, foras mittendos decernimus, & sæculari iudicio sine vlla audientia relinquendos. Relapsos autem in hæresim, iuxta decretum Alexandri quarti, declaramus eos, qui in iudicio hæresim abiurarunt, & post committunt in ipsa, licet prius hæresis crimen non plene contra ipsos probatum fuisset. Insuper eos, qui in vna specie hæresis commiserunt, aut in vno fidei articulo errauerunt, & post simpliciter vel generaliter hæresim abiurarunt, si extunc in aliam speciem hæresis committunt, velut relapsos in hæresim decernimus iudicandos. Præterea is, de cuius lapsu in hæresim ante abiurationem constiterit, vel nunc constat: si post illam hæreticos deducat, acceptet, siue associet, vel dona ac munera eis mittat, seu fauorem eis impendat, qui excusari non possit, merito iudicari debet relapsus: cum illum ex approbati a se erroris consequentia, non sit dubium id fecisse. Nouissime, abiurans in iudicio hæresim, propter vehementem præsumptionem, si iterato labitur, licet non fuisset plene probata, relapsus dicitur. Ceterum relapsis etsi resipiscentia non profuerit ad euitationem pœnæ temporalis, tamen cum ecclesia nulli claudat gremium redeunti, non sunt ipsis relapsis, si pœnituerint, & pœnitentiæ signa apparuerint, pœnitentiæ & eucharistiæ sacramenta deneganda. Qui de hæresi deprehensi fuerint sola suspitione notabiles, nisi iuxta considerationem suspitionis, qualitatemque personæ, innocentiam suam congrua purgatione monstrauerint: anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur. Hæreticorum bona tamquam reorum læsæ maiestatis, si laici sint, fisco sæculari applicentur: si vero clerici, ecclesiis, a quibus stipendia receperint. Confiscationis autem executio non fiat per iudicem sæcularem, nisi prius a iudice ecclesiastico super crimine sententia pronuntiata extiterit.

Ceterum, quia intelleximus per nonnulla loca prouinciarum nostrarum quosdam (qui in nulla vnquam academia incorporati fuerint, sed in verba Lutheri iurarunt, aut Lutheri sunt nequiores) monopolia illicita facere, & occulta con-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

uenticula, nec non cum laicis sese in penetralibus domo-
 rum recipere, & cum idiotis ac mulierculis conuersari, de
 fide catholica disputare, & non secus quam impius Mon-
 tanus cum suis Priscilla & Maximilla, simplicium animos
 eludere & fascinare, inter hæc iactantes se habere spiritum
 Domini: propterea, ne vitia sub specie virtutum subin-
 trent, præcipimus suffraganeis nostris, vt congregationes
 huiusmodi occultas & adeo perniciosas prohibeant, ac
 transgressores pœna condigna puniant, Deus enim, qui est
 lux vera, & qui illuminat omnem hominem venientem
 in hunc mundum, adeo execratur opera tenebrarum, vt
 apostolos in vniuersum mundum prædicaturos missurus
 præceperit eis aperte: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in* Marc. 16.
lumine. Rursus etiam intelleximus, nonnullos Martini
 Lutheri libellos perniciosos, iam pridem cum suo auctore
 a sanctissimis pontificibus Leone papa, & Hadriano, nec
 non Clemente papa moderno, damnatos, a nonnullis ni-
 hilo secius, timore diuino & pudore humano prorsus ab-
 iectis, adhuc euulgari, legi, & circumferri. Propterea pro-
 hibemus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne
 qui, cuiuscumque conditionis aut status existant, prædicti
 Lutheri libellos, aut qui ab eo & suis sequacibus prodiisse
 afferuntur, deinceps comparent, habeant, & circumferant:
 aut in concionibus publicis, seu priuatis confabulationi-
 bus, laudent, approbent, tueantur, aut euulgent. Porro
 cum, secundum Apostolum, alios dedit Dominus aposto- Ephes. 4.
 los, alios doctores, alios prophetas: hinc est, quod distri-
 cte iuxta sacrum generale Lateranense Concilium prohi- Cap. Ex-
 bemus, ne passim liceat cuius prædicationis officium vsur- communis-
 pare: neque ad prædicandum prodeant, nisi quibus aut a camus. 1. §.
 iure, aut a papa, aut episcopo loci, licentia concedetur. Quia vero.
Quomodo enim prædicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa Rom. 10.
 dicit in euangelio: *Rogate Dominum messis, vt mittat ope-* Math. 9.
riarios in messem suam. Ioannes quoque Baptista, specialis
 suæ missionis testimonium protulit de scriptura, dicens: Ioan. 1.
Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam Domini, sicut di- Isaia 40.
 xit Isaias propheta.

Ordinamus insuper, quod suffraganei nostri, si viderint Dicto cap.
 aliqua loca esse de hæresi suspecta, per se aut alios idoneos §. Adiciis.
 quamcitus ad illa accedant, & ab illis de vicinia exigant sa-

Cap. Statu-
ta. de hæret.
in 6.Dicto cap.
Excommu-
nicamus.
1. §. Volu-
mus.Cap. Vo-
lentes. de
hæret. in cler.

Matth. 3.

Cap. Ex-
communi-
camus. 1. §.
Moncan-
tur. De hæ-
ret.

cramentum de prodendis huiusmodi hæreticis, ac Conuenticula illicita facientibus. Quibus etiam districte præcipimus, vt ad hæc exequenda diligenter inuigilent, & in negotio huiusmodi hæreticæ prauitatis, summarie & de plano procedant. Et si in expurgando huiusmodi fermento fuerint remissi aut negligentes, intelligant se pœnas incurfuros quæ in sacro generali Lateranensi Concilio continentur. Pœnas insuper reformident, contra inquisitores in officio delinquentes, in sacro Viennensi Concilio promulgatas. Constitutiones autem Urbani V. Clementis V. & Bonifacii VIII. diligenter obseruent suffraganei nostri. Obsecramus autem per viscera misericordiæ Dei nostri Christianissimum regem & principem ac dominum nostrum supremum, vt pro suo singulari zelo miroque affectu & incredibili deuotione religionis Christianæ, a suis terris & dominiis vniuersos hæreticos confestim repellat: exterminetque hanc tetram & diram luem hæreticorum, quæ in dies magis ac magis pullulat: res haud dubie inaudita, cum ab exordio nascentis ecclesiæ vsque ad hæc nouissima tempora regnum hoc Christianissimum (vt inquit Hieronymus) hæreticorum prodigiosis monstris caruerit. Proinde principes orthodoxi, si Christiano nomini consultum esse volunt, si religionis Christianæ ruinam metuunt, necesse est in exterminandis profigandisque hæreticis omnes suos conatus intendant, omnem suam potestatem exercean. Periculum alioqui est, ne Petri nauicula operiatur fluctibus, ac demergatur in profundum: nunquam enim sic vndis iactata est ecclesiæ nauis, sic ventis validis (id est vanis doctrinis) impulsâ, sic vndique procellis agitata. Inde, quod Christo in naui dormiente apud Matthæum apostoli fecerunt instante naufragio, clamemus necesse est, & dicamus: *Domine, salua nos: perimus.* Nouissime ordinamus, quod rectores & consules ciuitatum, iuxta sacrum generale Lateranense Concilium, corporaliter præstent sacramentum, quod fideliter & efficaciter ecclesiam in huiusmodi negotio hæresis (cum fuerint requisiti) iuxta suum officium pro viribus adiuuabunt, manusque porrigent adiutricēs. Episcopi autem vel inquisitores dum in huiusmodi negotio procedunt, & a sæcularibus iudicibus forsan excommunicatis subsidia postu-

ANNO
CHRISTI
1527.

postulant, nullam ex participatione huiusmodi excommunicationem incurrant. Præcipimus tandem singulis suffraganeis nostris, vt hoc nostrum tam salubre, tamque pro conditione temporum necessarium statutum, suis statutis synodalibus adiiciant, ac in prima eorum Synodo faciant publicari. Datum Parisiis in prima sessione Concilii nostri facta apud fratres eremitas sancti Augustini, anno Domini MDXXVII. die tertia Februarii.

INDEX DECRETORVM FIDEI.

CETERVM, quia magis solent sermones particulares moribus esse accomodi, quam vniuersales, iam superest, particularia quædam decreta super renascentibus nonnullis præfatis erroribus in medium proferre: quibus tum per sanctas scripturas, tum per sacra Concilia, traditionem ecclesiæ, antiquitatis consensum, tum per inconcussam ecclesiæ vsum, & certam eiusdem auctoritatem eiusmodi elidantur errores. Quorum quidem decretorum index subsequitur.

I. De vnitæ & infallibilitate ecclesiæ.	IX. De votis, & præsertim monasticis.
II. Quod ecclesiæ non sit inuisibilis.	X. Quod septem sint sacramenta ecclesiæ.
III. De auctoritate sacrorum Conciliorum.	XI. De sacrificio Missæ.
IV. Quod ad ecclesiæ spectet determinare, qui libri sint canonici.	XII. De satisfactione, purgatorio, & commemoratione defunctorum.
V. Aliqua esse firmiter credenda, quæ non continentur expresse in scriptura.	XIII. De veneratione sanctorum.
VI. De constitutionibus humanis.	XIV. De veneratione sacrarum imaginum.
VII. De ieiuniis ecclesiasticis.	XV. De libero arbitrio.
VIII. De calibatu sacerdotum.	XVI. De fide & operibus.

DECRETA FIDEI.

I.

SANCTVM quidem & indissolubile viri & vxoris vinculum: at vero magnum istud in Christo & ecclesiæ sacramentum, quam ille tantopere dilexit, vt seipsum traderet pro ea, quo illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, & exhiberet sibi gloriosam, non habentem maculam neque rugam. Cum igitur eam sibi in fide desponsauerit, ab ea profecto per infidelitatem, aut

Concil. Tom. 34.

Kkkk

ullum circa mores errorem, non est aliquando diuellenda, nec vlllo patietur Christus a se diuortio illam separari, cum qua se futurum spondit, vsque ad consummationem sæculi. Ea quippe non modo sponsa, sed & domus illa Dei est, quæ columna est & firmamentum veritatis, firmiter ædificata, bene fundata supra firmam petram. In quam licet descendat pluuia, irruant venti, inundent flumina; eueri tamen non poterit, neque portæ inferi præualebunt aduersus eam, aut aliquando poterunt illi, qui expugnant illam a iuuentute sua. Non enim dormitabit neque dormiet qui custodit eam: is nimirum, qui ascendens in altum dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios pastores & doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia, ad circumuentionem erroris; sed maneat nobiscum in æternum Spiritus veritatis; & sanctificet nos in veritate. Ea, inquam, tabernaculum illud Dei cum hominibus, in quo habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt: & ipse Deus cum eis, erit eorum Deus. Extra quam, non secus ac quondam extra arcam Noe, nemo saluus esse possit, quin insurgentibus hæresum procellis obruatur. Ea ipsa vna est domus, in qua agnus paschalis manducari est iussus, & extra quam participatio mensæ Domini nequaquam potest haberi. Eadem quoque vnica est domus Rahab, qua conclusi, euadunt exterminium vrbs Iericho, neque ancipitem sentiunt gladium, in exitium hostium fidei & ecclesiæ exertum. Vna igitur sancta & infallibilis ecclesia, quæ nec a caritate decidere potest, nec ab orthodoxa fide deuiare; cuius auctoritatem qui in fide & moribus secutus non fuerit, quasi Deum abnegauerit, (cui gloria in ecclesia & Christo Iesu in omnes generationes) infideli deterior habeatur.

II.

Cum adeo explorata sit ex scripturis tum vnitas ecclesiæ, tum sanctitas, vt qui secus ausit affirmare, manifestæ statim impietatis conuincatur, apertissimum autem in hæ-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

reticos argumentum, & quo minore negotio contundi
 queant, sit eius auctoritas; cuius definitiones & decreta,
 propter sui claritatem, non facile sint cauillis & tergiuersa-
 tionibus obnoxia: operæ precium se facturos esse putaue-
 runt, si quam inficiari non possunt, dolo tandem & versuti-
 tis eludant. Id quod tum demum assecuti fuerint, si pro
 sententia Lutheranorum inuisibilis & tota spiritualis, ac
 proinde nobis incognita credatur ecclesia. Nam quis futu-
 rus contentiois modus, vbi prouocatur ad iudicem, qui
 nec inueniri, nec inuentus internosci possit? *Atqui*, inquit Math. 18.
 Christus, *si te corripientem frater tuus non audierit, dic ecclesie.*
 Quid autem crassius, aut quid inutilius fingi possit, si pror-
 sus occulta sit & imperuestigabilis ecclesia, cuius maiores
 natu admonet Apostolus, vniuerso gregi, non quidem inui- Ah. 20.
 sibili, attendere, in quo eos Spiritus sanctus posuerat epi-
 scopos ad regendam ecclesiam Dei? Numquid inuisibilis
 illa, a qua pro Petro, cum carcere teneretur, assidua fie- Ah. 11.
 bat oratio, aut in qua Timotheum conuersari docet Apo- 1. Tim. 3.
 stolus? Non igitur fide tantum & internis charismatibus,
 sed confessione fidei, & externa ac visibili sacramentorum
 participatione constat, semperque constitit ecclesia, quæ
 ab ipsis incunabulis, communi & præscripta vnus & eius-
 dem fidei protestatione non caruit. *Vnum corpus*, inquit Pau- Ephes. 4.
 lus, *vnus Spiritus, vnus Dominus, vna fides.* Sed ne ab his inui-
 sibilibus tantum pendere videretur ecclesia, vnum adie-
 cit baptismum. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum
 corpus baptizati sumus: siue Iudæi, siue gentiles, siue ser-
 ui, siue liberi, omnes in vno Spiritu potati sumus. Quisquis
 igitur tergiuersandi studio inuisibilem & incertis sedibus
 errantem dixerit ecclesiam, non hæresim tantum dixisse,
 sed hæresim omnium puteum fodisse iudicetur.

III.

Absurdum non abs re videri possit, si tanto studio vete-
 ri synagogæ Deus adfuit, vt si quid in lege difficile vel am- Deut. 17.
 biguum occurreret, quod citra controuersiam a iudicibus
 & legisperitis absolui non posset, designato tamen cœtu
 non carerent, cuius arbitrio res tota finiretur: ecclesiam
 autem longe synagoga potiore ita necessariis destituat
 auxiliis, vt prorsus non habeat, cui suborra de fide quæstio-
 ne tuto satis inniti possit. Proinde cum certa sit & infallibi-

Concil. Tom. 34.

Kkkk ij

lis ecclesiæ regula, nec aliquando inuisibilitatis prætextu tandē eludi queat: ea profecto sacris generalibus Conciliis auctoritas derogari non potest, quæ proxime vniuersalem repræsentant ecclesiam. His enim Conciliis si ea decernendi quæ ad sinceritatem fidei, & extirpationem hæresum, ecclesiæ reformationem, & morum integritatem pertinent, potestas adimatur, nihil certum, nihil stabile futurum est, nihil denique, quo hæreticus ab orthodoxo possit internosci: cum ille frequenter tum impendio loquacior, tum peruiacior, pluribus (licet perperam intellectis) scripturarum testimoniis falso gloriatur. Nec erat, quo veterum quondam hæreticorum retunderentur insultus, nisi ecclesiastici proceres apostolorum exemplo Concilia celebrassent, quibus sancti Spiritus auctoritatem ferocientibus illis, & rerum humanarum scientia tumentibus, opponerent. Quo fit, vt si Conciliorum auctoritati, sub hac temporum calamitate, tantillum depereat, protinus velut ab inferis suscitandæ sint damnatæ hæreses, neque defuturi sint qui hinc Ario, inde Nestorio, ceterisque id genus pestibus, palam subscribere non formident. Etsi autem nonnihil quoque laicorum intersit, quid credendum sit, quid agendum, id tamen ab apostolis (quibus succedunt episcopi) legimus obseruatum, vt siue murmuri Græcorum occurrendum foret, seu pacanda super legalibus oborta seditio: non centurionem, non promiscuam e plebe multitudinem accerferent, sed præsentem sibi Spiritum sanctum affirmarent, cuius instinctu quod iustum esset & æquum sanciretur. Quod si vbi duo vel tres in nomine Domini congregantur, (licet sibiipsis relictis falli possint) continuo tamen in medio eorum sit Dominus, quanto magis, vbi summus pontifex, ceterique primores ecclesiastici conueniunt, vt hæresibus subinde pullulantibus occurrant, & dominicum agrum subortis expurgent zizaniis? Sancta igitur & inuiolabilis est sacrorum Conciliorum vniuersalium auctoritas, cui quisquis pertinacius refragatur, hostis fidei iure optimo censeretur.

I V.

Magna profecto fuit, semperque futura est scripturæ sacre auctoritas: in qua nihil falsum, nihil otiosum esse possit. Cum enim non humana voluntate allata sit aliquan-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

do prophetia, sed Spiritu sancto inspirati, locuti sint sancti Dei homines, omnis scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, & ad erudiendum in iustitia. At nihilo minus mutilum est & prorsus inualidum sumptum e scripturis argumentum, si pro cuiusuis arbitrio, quod adductum fuerit, sacrum aut profanum, canonicum aut apocryphum habeatur, vel quod in Canonem admissum receptumque fuerit, indocti & instabiles deprauent ad suam ipsorum perditionem, ac passim cerdones, ac infimæ plebis homines, in eam quam semel imbiberint, sententiam pertinacius detorqueant. Nam quid promouebis, cum si quid defenderis, negetur; ex diuerso, si quid negaueris, defendatur? & tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequeris, nisi vilem de blasphematione laudem. Nullus quidem tam deploratus quondam surrexit hæreticus, qui non suum errorem scriptura tueri conaretur: nulla tam absurda, tam impudens hæresis, quæ non sacris utcumque fulciatur eloquiis, sed corruptis, & a genuino sensu deprauatis. Imo vero si quis literæ corticem tantum, suo fretus ingenio percurrat, si penitissimos sensus cum ecclesiasticis interpretibus non penetret, vix vnquam confutabitur hæreticorum versutia. Obortis igitur de fide dissidiis, frustra sæpe scriptura consulitur, nisi ecclesiæ certa & infallibilis litem dirimat auctoritas, quæ canonicum librum ab apocrypho, catholicum sensum ab hæretico, germanum ab adulterino, discernat. Hac nempe velut internuntia, patrum & sacrorum Conciliorum organis, Spiritus sanctus docet nos omnia, & suggerit nobis omnia: sine quorum auspiciis, qui scripturæ sacræ sensum habere se iactitant, non intelligunt quæ loquuntur, neque de quibus affirmant; sed videntes non vident, & audientes non audiunt. In enumerandis itaque canonicæ scripturæ libris, qui præscriptum ecclesiæ vsum & auctoritatem non sequitur, sacrum Carthaginense Concilium tertium, Innocentii & Gelasii decreta, & denique definitum a sanctis patribus librorum catalogum respuit, aut in exponendis scripturis non pascit hædos suos iuxta tabernacula pastorum, sed fodit sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas: & spretis orthodoxorum patrum vestigiis, proprii

Tertullianus de præscriptionibus hæreticorum.

Cap. 47.

spiritus iudicium sequitur : is veluti schismaticus & hæreseon omnium incentor & fautor a tanta temeritate reprimatur.

ANNO
CHRISTI
1527.

V.

Ampla certe scripturæ latitudo, ingens & incomprehensibilis profunditas, perniciosum est tamen eo errore laborare, vt nihil admittendum putetur, quod non e scriptura depromptum sit : multa quippe a Christo ad posteros per manus apostolorum ore ad os & familiari colloquio transfusa sunt ; quæ etsi in sacra scriptura expresse contineri non videantur, inconcusse tamen tenenda veniunt. Nam quod genua flectamus orantes ad orientem, sed & sacrosanctæ eucharistiæ percipiendæ ritus, vel eorum quæ dicuntur in baptismo verborum, gestorumque, & ordinum, atque interrogationum & responsonum, quis facile explicet rationem ? Et tamen omnia hæc, aperta licet & velata, portamus super humeros, atque ita implemus, vt a magno pontifice Christo aut primitiæ ecclesiæ proceribus tradita. Ad hæc, vbi quæso scriptum est illud, quod a Christo dictum commemorat Apostolus : *Beatius est magis dare, quam accipere* ? Quis scripto redegit ea, quæ per dies a resurrectione quadraginta Dominus cum discipulis de regno Dei differuit ? atque alia id genus multa ; *Quæ si scribantur per singula, nec ipsum mundum, iuxta Ioannem, arbitramur posse capere eos, qui scribendi sunt, libros.* A quibus non longe sunt aliena symbolum illud apostolorum, & quod sine vnctione non fit confirmationis sacramentum, & insuper benedicto Missæ sacrificio aqua vino misceatur, aut fideles viuificæ Crucis signo frontem comuniant ; pluraque id genus, quæ velut ex receptione quadam, & quasi per manus, ab apostolis emanarunt. Hinc Paulus non eas tantum traditiones iubet a Thessalonicensibus obseruari, quas per epistolam, sed etiam quas per omnem sermonem didicissent. Neque prætermisisse putandus est cetera, quæ circa venerandum eucharistiæ sacramentum Corinthiis sese dispositurum, cum venisset, vltro sponderat. Quorum plurima licet a Christo forte non sint instituta, id tamen ratum est, quod dictante Spiritu sancto apostoli tradiderunt, veluti quod Christus ipse tradidit, & in sui commemorationem

Dionysius
ecclesiasti-
cæ hierarc.
cap. 1.

Origenes
homilia 5.
super Num.

Cap. Eccle-
siasticarum.
ii. distinct.

Act. 20.

Act. 1.

Ioan. 21.

2. Theff. 2.

1. Cor. ii.

Cyprianus
in sermone
de ablutio-
ne pedum.

ANNO
CHRISTE
1527.

fieri præcepit. Oportet itaque nos auctoritati patrum, Cassianus coll. 21. c. 13. consuetudinique maiorum, vsque ad tantum tempus per tantam annorum seriem protelata, etiam non percepta ratione credere, eamque vt antiquitus tradita est iugi obseruantia ac reuerentia custodire. Quam si quis eo prætextu pertinacius reiiciat, quod non legitur in scripturis sacris, vt hæreticus & schismaticus habeatur.

V I.

Si tanta erat synagogæ maiestas, tanta Leuitici sacerdotis auctoritas, vt qui superbiret, nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore Domino ministrabat, decrero iudicis moreretur, vt hac animaduersione auferretur malum de Israel, cunctusque populus audiens timeret, & nullus deinceps intumesceret superbia, qua fronte in eam prorupit hæreticus audaciam, vt quidquid scriptura non expressum, a sacrosanctis Conciliis & summis ecclesiæ pontificibus statutum sit, ausu temerario respuat & subsannet? An non attendit verba Christi? qui, ne quispiam a præstanda Scribis & Pharisæis obedientia ob quantumuis apertam morum impuritatem auocaretur, *Omnia, inquit, quæcumque dixerint vobis, seruate & facite: Matth. 23. secundum autem opera illorum, nolite facere: & ad suos conuersus, quibus regendam committebat ecclesiam, *Qui vos Luc. 10. audit, inquit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Atque id optimo quidem iure. Nam cum filios patribus, & subditos potestatibus sublimioribus oporteat esse morigeros, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; nec in iis tantum quæ iure diuino cauta sunt, sed quæ vel ad familiam aut ad rempublicam pertinent; profecto qui præsunt ecclesiis patres sunt. *Nam si decem millia 1. Cor. 4. pædagogorum habeatis in Christo, inquit Paulus, sed non multos patres: ego enim, ait, in Christo per euangelium vos genui.* Nec patres tantum sunt, sed & in sibi commissos potestatem acceperunt, sæculari non inferiorem, in ædificationem quidem, & non in destructionem. Quæ omnia cum essent priscis olim patribus persuasissima, non inueniebatur qui non vltro iussa capefferet, cum synagogæ primores ieiunium aliquod & dies festos indicerent: vel apostoli a sanguine suffocato & idolothytis abstinendum esse. Quin Paulus hominem contentiosum, legem illam de velandis*

mulieribus non probantem, quod ea forte non innite-
retur scripturæ, ecclesiastica consuetudine refellendum
censuit, quæ contentiones huiusmodi non admittit. Opor-
tet itaque præpositis obedire, & subiacere eis, qui perui-
gilant, quasi rationem pro animabus nostris reddituri; qui
si quid instituerint, quamuis huius rei certum de scriptu-
ris non proferatur exemplum, earundem tamen scriptu-
rarum etiam in hac re a nobis tenetur veritas, cum hoc fa-
cimus quod vniuersæ placuit ecclesiæ, quam ipsa scriptu-
rarum commendat auctoritas. In omnibus igitur, in qui-
bus nihil certi definiuit scriptura, mos populi Dei, & in-
stituta maiorum pro lege habenda sunt: & sicut præuari-
catores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiastica-
rum consuetudinum coercendi.

VII.

Cum in omnibus ecclesiasticis constitutionibus, utilis
quædam honestas & spiritualis profectus incrementum
elucescat, in indicendis tamen ieiuniis insigniter emicuit,
quibus nihil aptius retundendæ carnis petulantia potuit
institui, cum id genus dæmoniorum (vt ad spiritum di-
ctum Christi referamus) ieiunio tantum & oratione pel-
latur. Nec sane quidpiam, exemplo Moſis, promouendæ
mentis puritati commodius; aut demum exemplo Nini-
uitarum, ad impetrandum, aut iram Dei placandam,
efficacius ab ecclesiasticis quondam præsidibus potuit
ordinari. Quæ res apostolos impulit, vt quadragesimale
ieiunium sanctificarent, quo Christi fideles, non tam
Moſen, aut Eliam, quam Christum imitati, totius anni
decimam exoluerent. Quæ vero a Callisto martyre in
quatuor anni partes discreta sunt ieiunia, quarti, quinti,
septimi & decimi mensis legem referunt, ac figuram ad-
implent. Et velut quædam nostri temporis primitiæ sub
illis quatuor anni partibus offeruntur, ea quidem obser-
uantia, vt duodenarius dierum numerus duodecim men-
sium numero respondeat; neque dissimili religione statu-
ta sunt cetera vigiliarum ieiunia, quo puriores sacris so-
lennitatibus accedamus. Ceterum quod ad ciborum de-
lectum attinet, etsi iam olim exoleuerit vetus illa Mosai-
cæ legis seruitus, quam vmbra futurorum Apostolus ap-
pellat, nec iam aliquid commune dicendum sit, aut im-
mun-

*Marc. 9.**Exod. 34.**Dent. 9.**Iona 3.**76. distinct.**c. 1.**De consecr.**dist. 3. & 5.**in pluribus**capp.**Hebr. 10.*

ANNO
 CHRISTI
 1527.

mundum : nihil tamen sanctius , nihil vtilius potuit institui , quo pruriens carnis lasciuia frenaretur , quam vt ieiuniorum & statutis ab ecclesia abstinentiæ diebus , a carnium esu temperantes , cibus tantum aridioribus vesceremur. Neque profecto minor esse debet apud nos sacrosanctæ matris ecclesiæ auctoritas , quam apud filios Rechabmorituri patris imperium : qui , nec patris edictum violarent , a vino perpetuo abstinerunt. Si quis igitur Arianorum huiusmodi errorem , mille abhinc annis damnatum , & a Iouiniano , Vigilantio , Valdensibus , Vvicleffo , Hussitis , ac nouissimis istis diebus a Luthero & sequacibus suscitatum , secutus , quadragesimale ieiunium , non tam terrena cogitatione initiatum , quam caelesti maiestate consecratum , & cetera ecclesiastica ieiunia , vel præscriptas a patribus abstinentias non obseruauerit , aut non obseruandas duxerit , sacrorum Conciliorum auctoritate , anathema sit.

De consec.
 dist. 3. cap.
 Ieiunia. &
 pluribus aliis.
 Jerem. 35.

VIII.

Non satis esse visum est Lutheranae factionis auctoribus , si quis in sordibus est , sordescat adhuc , nisi Luciferiana quadam malitia magnam stellarum partem secum traherent , & qui iamdudum impudiciæ frena laxassent , multo plurimos in sacrilegos incestus & nefanda prodigiosa libidinis exempla secum præcipites agerent. Vt enim qui lasciuia disfluebant plures haberent sui similes , & coaceruata multitudine suam vtcumque turpitudinem adumbrarent , in eam proruperunt audaciam , vt sacerdotes euangelicos nulla calibatus lege teneri velint : sed contra totius ecclesiæ ritum , & præscriptam ab eius incunabulis consuetudinem , liberis quibuscumque post adeptum sacerdotium affirment nuptias. Leuiticis quidem sacerdotibus licita fuere coniugia , vtpote qui paucis tantum diebus sua vice ministrarent , & ex ea tantum tribu iure successione sacerdotio fungerentur. Neque voluit orientalis ecclesia suos ea seueritate coerceri , vt contractis primum matrimoniis vti non liceret. At sacerdotio Christi , vtpote sublimiori & excellentiori superinductas aliquando fuisse de iure nuptias , exemplo caret : & tamquam ab apostolis interdictum secundo Carthaginensi Concilio prohibetur. Neque potuit quidquam il-

Leuit. 21.
 1. Paral. 24.
 Ambrosius
 in 1. ad Tim.
 c. 4.

Cap. 2. Dist.
 32. cap. Si
 quis.

lo sanctius institui, quo ministri puriores sacris accedant altaribus, & iugi pene sacramentorum administrationi reddantur aptiores: quam neminem nec ad subdiaconatum quidem admitti, qui non sese voto perpetuæ castitatis adstrinxisset. Etenim si in lege veteri ii tantum sanctis panibus vescerentur qui ab vxoribus mundi forent, si procul a suis domibus habitabant, quibus sua vice sacrificandum erat, ne coniugum forte polluerentur amplexibus: si quibus orandum est, a coniugali commercio sit ad tempus abstinendum: si denique a viduis, quas suis sumptibus ecclesia quondam alendas admittebat, continentia votum exegerit, iure quidem optimo a summis pontificibus & sanctis ecclesiæ Conciliis indictum est, vt qui sacris vltro sese ordinibus manciparent, perpetuo cælibatus vinculo necterentur. Nam, *Qui sine vxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* Degrauat quippe animum, & ad terrena deiicit vsus matrimonii: amor liberorum auarum & sollicitum reddit. Quisquis igitur contra sacrorum Conciliorum & patrum decreta, sacerdotes, diaconos aut subdiaconos lege cælibatus non teneri docuerit, aut liberas illis concefferit nuptias, inter hæreticos, omni tergiuerfatione reiecta, numeretur.

81. dist. cap.
Proposui-
sti.

1. Cor. 7.

Carth. II.
cap. 2.
Carthag. V.
cap. 2.
Toletan. I.
cap. 4.

IX.

Non absimili sane versutia veritatis inuersores declinauerunt in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: dum vota perpetua, & in his potissimum monastica, non vanitatis tantum, sed & impietatis accusant; & abiecta pessimo quidem exemplo cuculla, ad sacrilegas se conuertunt nuptias. Quod infandum apostasiæ genus hac vna maxime pratexunt ratione, quasi vota eiusmodi libertati Christianæ præiudicium afferant, nec satis in nostra sit potestate iugis illa perpetuaque castitas. Atque his strophis in desideria carnis pelliciunt eos qui paululum effugiunt, libertatem eis promittentes, cum ipsi sint serui corruptionis. At vero nulla maior libertas, quam cum repressa carnis tyrannide, corpus in obsequium Christi trahitur, nec tam concupiscentia ducimur, quam spiritu. Nempe vbi Spiritus Domini, ibi libertas: neque

quidquam est, quod non possimus in eo qui nos confortat: Christus quippe non patitur nos tentari supra id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Cuius auxilio freti inuenti sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. Ac proinde certa sit damnatio viduarum, quæ cum luxuriatæ forent in Christo, volebant nubere, turpi certe transfugio primam fidem irritam facientes, non quam baptismo, qui nuptiarum fœdera non respuit; sed, iuxta expositionem Concilii Carthaginensis, quam perpetuæ castitatis professione spondissent. Ab hoc autem perpetuæ castitatis voto qui Christum aliquando dehortantem facit, in eum blasphematur, & Apostolo contrarius est: qui palam nec semel tantum ad perpetuæ virginitatis obseruantiam instigasse legitur. Ceterum cum Christus aperte suadeat, vt qui vult perfectus esse abneget semetipsum, & tollat crucem suam, vadat, & vendat omnia quæ habet, & det pauperibus, ad perpetuæ profecto tum obedientiæ, tum paupertatis vota cohortatur. Si quis igitur votum aliquod huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum fuerit, non faciet irritum verbum suum, sed deiparæ Virginis, Annæ matris Samuelis, & Rechabitarum exemplo, omne quod promiserit implebit, neque tardabit reddere, sed quæ semel de labiis suis egressa fuerint obseruabit, & faciet sicut promisit Domino: quandoquidem ruina est homini, deuotare sanctos, & post vota retractare. Quod si quis secus fecerit, aut hæretica prauitate corruptus secus facere licitum esse docuerit, is velut iuris tum diuini tum naturalis infractor, nedum sacrosanctis Conciliis iniurius condigna per suos superiores animaduersione plectatur.

27. quest. 1.
 cap. Sicut
 bonum.

X.

Etsi nihil intentatum reliquit hæreticus, quo Christianam fidem omni parte profligaret; in abrogandis tamen sacramentis, vipereo dente sacra matris ecclesiæ viscera crudeliter dilaniat. Et quibus aliquando spiritualibus coaluit incrementis, ea non ingrato tantum, sed & perfido per nefas ausu conatur abrumpere. Nec enim satis esse visum est, si sacramentorum ecclesiasticorum numero detraxerit, dum pleraque ex eis humanum & re-

cens inuentum esse dicit, nisi tandem omnibus confere-
rendæ gratiæ vim negaret.

ANNO
CHRISTI
1527.

De baptismo.

Galat. 3.
Rom. 6.

Verum, vt ad singula descendamus, quam efficax sit baptismi sacramentum primum innotescat. Hoc certe est fons ille patens domui Dauid & habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris. Hæc aqua munda, cuius effusione mundamur ab omnibus inquinamentis & spurcitiis nostris. Hoc quod nos saluos facit baptisma, quo de-
nuo nascimur. Per hoc lauacrum regenerationis & renouatione Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum, iustificati gratia ipsius, heredes sumus secundum spem vitæ aternæ. Hoc aquæ lauacro mundat Christus ecclesiam in verbo vitæ, vt eam sibi exhibeat gloriosam, non habentem maculam neque rugam: *Quotquot enim baptizati sumus in Christo Iesu, Christum induimus: consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem.* Cum igitur ablutio peccatorum, ab inquinamentis & spurcitiis emundatio, salus, renouatio, regeneratio Spiritus sancti, ceteraque id genus, infusionem gratiæ palam insinuent, perspicuum euadit baptismi sacramentum sua virtute gratiam conferre.

De sacramento ordinis.

Ephes. 4.

Tit. 1.

1. Cor. 12.

Porro sacramentum ordinis vel hinc facile colligi potest, quod etsi omnibus adeo commune sit internum illud sacerdotium, quo exhibemus corpora nostra hostiam sanctam viuentem, Deo placentem, vt priscis quoque sub Mosæica lege patribus conueniret, non protinus tamen quilibet dispensator ministeriorum Dei vt architectus ædificii spiritualis habendus est. Non continuo, si puer aut mulier baptismum susceperit, legatione pro Christo fungitur, sed diuisiones ministracionum sunt: *deditque Deus quosdam quidem apostolos, quosdam prophetas, alios euangelistas, alios autem pastores & doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, ad ædificationem corporis Christi.* Atque eius gratia Titum Cretæ reliquit Apostolus, vt constitueret per ciuitates presbyteros. Nam *si totum corpus oculus, vbi auditus? Si totum auditus, vbi odoratus?* Denique si omnia essent vnum membrum, nec esset aliquis qui non sit sacerdotali ordine insignitus, vbi

ANNO
CHRISTI
1527.

corpus? aut quid denique confusius, quid perturbatius esse queat? Quosdam itaque Christus sacerdotes instituit, quibus sui corporis potestatem commisit: veri quidem, dum instituto sui corporis & sanguinis sacramento, *Hoc Luc. 22. facite, inquit, in meam commemorationem.* Mystici vero, dum posteaquam in discipulos insufflasset, *Accipite, inquit, Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quibus palam euadit in susceptione ordinis conferri gratiam. Recte igitur Timotheum Paulus admonet, vt non negligat gratiam quæ data est ei cum impositione manuum presbyterii, sed eam resuscitet potius. Quod si pro sui dignitate quis fecerit, duplici honore dignus habeatur.

De sacramento eucharistiæ.

Quis autem viuificum esse neget eucharistiæ sacramentum, quod tam apertis testimoniis scripturæ comprobatur? Calix enim benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Hic nempe calix ille præclarus inebrians: hoc frumentum, hoc vinum germinans virgines. *Probet itaque seipsum homo, 1. Cor. 11. & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Nam qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diuidicans corpus Domini. Caro enim mea, inquit Dominus, vere Ioan. 6. est cibus, & sanguis meus vere est potus: qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.* Et rursus: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Ibidem.* Quibus luce clarius constat, hoc sacrosanctum eucharistiæ sacramentum non solum gratiam conferre, sed & alia pleraque aduersus hæreticos roborari, quæ de ipso catholica tradit ecclesia: atque adeo quidem, vt post tam aperta scripturarum oracula plura consarcire superuacuum foret.

De sacramento confirmationis.

Nec obscurius quidem sacramentum confirmationis Christus instituit, cum paruulis manus imponeret. Quod & ab apostolis legimus promulgatum, cum ad Samaritas miserunt Petrum & Ioannem, a quibus illi (licet a Philippo diacono antea baptizati) per impositionem manuum Spiritum sanctum acciperent. Quod ex Actis apostolorum

apud Ephesios a Paulo, & ex Dionysio, Clemente & Fabiano pontificibus, a primitiua quondam ecclesia legimus obseruatum. Vnde & tunc impositionis manuum, nunc confirmationis appellatum est sacramentum. Baptismo siquidem regeneramur ad vitam; post baptismum hoc sacramento confirmamur ad pugnam, in baptismo abluimur, post baptismum hoc sacramento roboramur: cuius conferendi potestas, episcopis a Christo concessa, donum Dei est: quod asseruit Petrus pecunia possideri non posse.

De sacramento pœnitentiæ.

S. Hieronymus.

Pœnitentiæ vero tam necessarium est sacramentum, quam impossibile est baptismum iterari. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Neque ei, qui semel tantum passus est Christus, sapius consepeliri possumus per baptismum. Cum igitur in multis offendamus omnes, neque sit qui possit dicere, Mundum est cor meum, & purus sum a peccato, necessaria est profecto secunda post naufragium tabula. In qua discussa diligenter conscientia, quid quid occurrit Dei offensiuum, detestemur. Nam ad pœnitentiam nos adducit benignitas Dei, secundum autem duritiam & impœnitens cor homo thesaurizat sibi iram, nisi respiciens sciat & videat, quam malum est & amarum, reliquisse Dominum, & non esse timorem eius apud se. Contra vero, quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Neque enim cor contritum & humiliatum despicit Deus: qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum, sed commouet terram, & conturbat eam: tum sanat contritiones eius, quia commota est. Nemo igitur tantum de fide sua præsumat, nemo adeo pœnitentiam nouam vitam existimet, vt non recogitet annos suos in amaritudine animæ suæ.

De Confessione.

Prov. 28.

Sed vt vetustissimum illud, ita verissimum: *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Neque satis fuerit de peccatis conteri, & ea apud sese Deo confiteri, nisi sacerdoti quoque sacramentali confessione detegantur. Ea quippe nec humanum nec recens inuentum esse potest, quæ tot & tantis fulcitur scripturarum oraculis. Ad hanc enim, præ-

ANNO
CHRISTI
1527.

ter multas Mosaicæ legis figuras, propius manuduxisse videtur, primum ille Christi præcursor: a quo qui baptizabantur, confitebantur peccata sua. Tum Christus ipse, dum suscitatum Lazarum ab apostolis solui iubet: & ei quem a lepra curauerat præcipit vt sese sacerdotibus ostendat. At tum demum huiuscemodi confessionem instituit & præcepit, cum postquam in apostolos insufflasset, *Accipite, inquit, Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Nam quomodo remittet quæ sibi cognita non fuerint? aut quo pacto eorum iudex esse poterit, quæ prorsus ignota sint? Oportet itaque, quem antiquus ille serpens occulte momorderit, abstrusissimum quodque vulnus medico detegere, omnem indigestum & virulentum humorem (etsi stomacho mentis altius infederit) euomere: pudorem, in satisfactionis partem, de singulo quouis errato pati; ne, dum occultis peccatorum vinculis sese teneri dissimulat, horrendæ tandem sub omnium oculis æternæ damnationis laqueo constringatur. Proinde statim ab ipsis ecclesiæ nascentis incunabilis sacer iste confitendi ritus, de interioribus, nedum de exterioribus tantum, inoleuit: vt tum ex Iacobo, tum ex diui Dionysii, Alexandri, Urbani, & Cypriani scriptis manifestum euadit. Recte igitur hanc exomologesis legem a Christo institutam, per apostolos ad nos vsque deductam, & ab vniuersali ecclesia inuiolabiliter obseruatam, a cunctis Christi fidelibus sectandam esse: & contrauenientes auctoritate Concilii Constantiensis & aliorum complurium damnatos declaramus.

De extrema vnctione.

Ad vnctionis autem extremæ sacramentum, Christus manuduxisse primum videtur, cum apostoli oleo ungerent multos infirmos, & sanarentur. Neque enim id suo sensu, sed præceptoris instituto fecisse putandi sunt. Sed ne hic noster ungerendi infirmos ritus Christi præceptum, non tamen sacramentum, esse videretur, *Si quis infirmatur* (inquit Iacobus) *in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ: & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* Quibus liquido constat, extremam vnctionem non ægritudinis tantum corporalis medicamentum

S. Hieron.
in Ecclesia-
sten.
S. Cyprian.
serm. 5. de
lapis.
S. Chry-
sost. super
Matthæum
hom. 5.

Dionysius
in epistola
ad Demoph.

Marc. 6.

Iacob. 5.

esse, sed etiam ceterorum sacramentorum instar, remissionem peccatorum efficaciter operari: ac proinde nec ab Iacobo quidem fuisse institutum, sed ab eo tantum, cui peculiare est, ut gratiam & gloriam conferre possit.

ANNO
CHRISTI
1527.

De sacramento matrimonii.

Postremo matrimonium esse sacramentum, abunde factis sacrosanctæ matris ecclesiæ tum vsu tum auctoritate comprobatur. Hoc quippe sacramentum magnum est, in Christo quidem & ecclesia, quo sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem, & mulier infidelis per virum fidelem. Hoc honorabile coniugium, torus immaculatus, in quo non solum saluatur mulier per filiorum generationem, sed fas est unicuique vas suum possidere in sanctificatione & honore: per quod coniuges benedictionem consequuntur in filiis, nec habet in eos dæmonium potestatem, nisi ita coniugium suscipiant, ut Deum a se & a sua mente excutiant, & suæ libidini vacent sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Qui negat itaque matrimonium esse sacramentum, aut denique septem sacramenta non admittit, inter hæreticos habeatur.

XI.

Prot. 21.

Quam vere a sapiente dictum est: *Vir, qui errauerit in via doctrinæ, in cætu gigantum commorabitur.* Errauit quidem Lutherus in via doctrinæ, cum quidquid agamus peccatum esse censuit. At tum demum irruit quasi gigas, & posuit in cælum os suum, cum, ne quid nostrum Deo gratum esse fateretur, sacrosanctum illud Missæ sacrificium abrogari voluit, tantopere nobis necessarium, tantis scripturæ testimoniis roboratum. Nam si omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis; quod tandem proprium & peculiare nouæ legis sacrificium a sacerdote offerendum esse queat, nisi super benedictum istud corporis & sanguinis Christi symbolū, quod esu paschalis agni, manna, ceterisque propemodum omnibus Mosaicæ legis ceremoniis figuratum est? Neque enim lex esse potest, quæ sacerdotio careat: quod si sacerdotium habet, habet & sacrificium. Porro etsi Christus assiduus pro nobis pontifex non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, introiuit semel in sancta, æterna

ANNO
CHRISTI
1547.

æterna redemptione inuenta : negari tamen non potest sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech : ac proinde huius exemplo sacrificium aliquod obtulisse, quod exteriore panis & vini forma veteri illi Melchisedech oblationi responderet. Erat enim sacerdos Dei altissimi, quod utique fecit in suprema cœna illa. *Nam accepto pane gratias Marc. 8. egit, & fregit, deditque discipulis suis, dicens : Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur : & ab euangelicis sacerdotibus iugi semper obseruantia præcepit iterari. Hoc facite, inquit, in Luc. 22. meam commemorationem.* Hoc enim holocaustum, hæc victima pro peccato, hæc hostia pacifica, hoc iuge sacrificium, hæc munda (iuxta Missæ nominis Hebraici rationem) oblatio, quam in omni loco Malachias prædixit offerendam, cum, repudiatis legis antiquæ ceremoniis, ab ortu solis vsque ad occasum magnum esset nomen Domini in gentibus. Nihil igitur in sacrificiis maius esse potest, quam corpus & sanguis Christi, nulla potior oblatio. Quæ in re, cum vniuersalis ecclesiæ ritu tam aperte consentiunt Ignatius, Irenæus, Cyprianus, Athanasius, Chrysostronus, ac reliqui posteriores, & Concilia prope innumera : vt qui contrarium sensisse præsumperit manifestam hæreseos labem incurrat.

XII.

Vnum illud videmus in primis hæcenus obseruatum ab iis, qui propagandis hæresibus animum intenderint, vt ea sibi dicenda putent, quæ maxime placitura videantur; quo prurientes multitudinis aures demulceant, & a feuerioribus patrum auertant institutis. Hac ratione Mahometica quondam pestis inualuit. Hoc aucupio Lutherus plures illaqueat, dum simul cum culpa semper omnem cuiusvis pœnæ temporalis reatum aboleri contendit. Purgatorium tollit, & quo laicos grauius in clericorum odium exasperet, sacrificia, oblationes, & omnes id genus pro defunctis orationes, recens esse sacerdotum commentum impudenter asseuerat. Præuidit enim versutus artifex, nihil esse quod effreni plebeculæ possit esse iucundius, quam si facillima prorsus in cælum prædicetur via, si omnis acerbæ illius purgatorix pœnæ decutiatur metus : si quid habeat, quod aliquo tandem prætextu sacerdotibus impingat. Ne igitur incautus forte quispiam, vastis huiusmodi blanditiis

Concil. Tom. 34.

M m m m

pellectus, errorum scopulis illidatur, sacro approbante prouinciali Concilio, firmiter tenendum decreuimus, culpa per pœnitentiam abolita, frequenter superesse temporalis pœnæ reatum, velut superstites quasdam peccati reliquias, quæ per dignos pœnitentiæ fructus veniant expianda: adeo vt iniquitate & culpa peccati dimissa peccator adhuc pœnæ temporali sit obnoxius. Hinc murmuranti aduersus Dominum Israeliticæ plebi, inde Dauid dimissam primum adulterii noxam scriptura commemorat, pro qua tamen subinde pœna temporalis irrogata est. Superabundans quidem atque exuberans est Christi satisfactio, cuius plenitudinem assequimur, dum sicut semel tantum mortuus est, ita semel illi conspelimur per baptismum. Peccata vero, quæ post baptismum commissa fuerunt, pœnitentia quidem expiantur, sed quæ morienti Christo non semper configuret. Cum autem huiusmodi pœnæ temporalis, aut venialis tantum peccati reus repente nonnunquam intereat, de omni verbo etiam otioso rationem redditurus, nec illi pateat aditus in cælestem illam Ierusalem, in quam nihil intrat coinquinatum: nec item gehennæ subiaceat; quippe qui gratiæ sit particeps ac pœnæ temporalis tantum debitor, fit vt primum purgetur ex iis quæ gessit in corpore, saluus tandem aliquando futurus, sic tamen quasi per ignem: de sua semper interim salute ex remanentibus in eo fide, spe & caritate, securus. Neque enim ex eorum est numero, quorum blasphemia non remittitur neque in hoc sæculo, neque in futuro, quorum superbia ascendit semper: sed eorum potius, quos sub terra Deo laudem acclamantes sacer Apocalypsis liber commemorat. Sancta igitur & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis soluantur. Nec abs re ab apostolis traditum, vt in tremendis & viuificis mysteriis agatur commemoratio defunctorum. Sciebant enim illis inde multum contingere lucrum, vtilitatem multam. Cum igitur tam sanctum apostolorum institutum, ab initio nascentis ecclesiæ ex sacro Dionysio legamus obseruatum, & in Cabilonensi ac pluribus subinde Conciliis promulgatum, quisquis Catharorum, Armeniorum, Vviclefi, Bohemorum, Lutheri, aut Valdensium exemplo, hos errores cum sacro Constantiensi Concilio non damnarit, hæreticæ prauitatis pœnas incurrat.

Chryso-
stomus.

Dionysius
eccle. hier.
rar. cap. 7.
De consecr.
dist. 2. cap.
Vifum.

XIII.

ANNO
CHRISTI
1527.

Vt abyffus abyffum inuocat, & in aliud scelus ex alio labimur, in eam demum hareticus incidit insaniam, vt qui piis animabus, quæ purgatorio detinentur, suffragia viuorum adimit: vicissim quoque viuos sanctorum, qui in cælis sunt, defraudet auxiliis: quasi vel preces nostras non audiant, vel nostris calamitatibus non tangantur: quasi diuinæ clementiæ deroget, quod qui Christo ministrauerit, hoc honore dignus habeatur, vt pro ceteris intercedat. Sed quam fit primum horum non modo veritati sed scripturis quoque dissonum, facile intelligit qui beatis peruium esse non ignorat omni formæ illud diuinitatis speculum, in quo quidquid eorum interfit illucescat. Et si neque desint nobis angeli Gabriele Danielis, Raphaele Tobia: haudquaquam se-gniores, qui nobis ab exordio precum nostrarum affideant, vt illis mox offerant, quorum suffragium imploramus. Nec pigrius quam olim præueniant principes coniuncti psal-lentibus, e quorum manibus ascendat fumus aromatum de orationibus sanctorum. Porro quod ad secundum attinet, qui fieri potest vt nostris non afficiantur incommodis, quorum nunquam excidit caritas, quibus tantum gau-dium in caelo super vno peccatore pœnitentiam agente? Abraham, cum hic diuersaretur, pro salute Sodomitarum apud Dominum semel & iterum, quinimo & sapius, in-terpellauit, vt pro certo iustorum numero, qui inter eos reperiretur, toti parceretur ciuitati. Annunc cum caelo gloriosus regnat, vsque adeo refriguit eius caritas & immi-nuta est, vt immemor filiorum suorum factus, non oret pro iis, qui in hoc procelloso mari adhuc constituti diris iactan-tur mundi fluctibus? Nec enim a beatorum communione (quorum alter alterius membra sumus) possumus aliquan-do separari, quin auctiore nobis caritate consulant, quam cum terrena nobiscum conuersatione tenerentur. Hinc angelus ille Zachariæ, & Ieremias iamdudum in sinum A-braha: receptus, multum orant pro populo & vniuersa san-cta ciuitate, & pro pœnitentis impietate orabit omnis san-ctus in tempore opportuno. Nihil autem diuinæ benignita-ti vel omnipotentia: deperit, quæ summa & incomprehen-sibili sapientia infima quæque per intermedia moderatur & regit: neque minus vnus est mediator Dei & hominum Ie-

Sanctorum
communi-
nem in
symbolo.

Conciliū
Aurelia-
nenſis cap.
23. alias 29.
De confec.
diſt. 3. cap.
Rogatio-
nes.
Baſilius.

ANNO
CHRISTI
1527.

ſus Chriſtus, ſi iuxta ſacram Aurelianenſis Concilii atque aliorum complurium inſtitutionem, litanis ad aliquos ſanctorum conuertamur, Chriſto tamen accepta ferantur omnia: per quem omne id genus interueniendi munus ceteraque in humanum genus beneficia deriuentur. Abſit igitur, vt tanti ſint apud aliquem hæreticorum præſtigia, vt cum Manichæis, Catharis, Bohemis, & Valdenſibus, beatis illis cæleſtis aulae proceribus (ex quibus non ſecus ac ex igne ſplendor, odor ex vnguento, noſtra omnium dimanat vtilitas) cultum exhiberi non ſinat: dicata martyribus templa ſubſannet, dies feſtos inſcribi, & eorum (vt aiunt) paſſiones palam in eccleſia legi, cachinnis infeſtetur. Pluris ſit ſacrorum Conciliorum auctoritas: quibus ſi quis pertinacius obſtiterit, hunc pœnis in hæreticos a iure ſtatutis declaramus coercendam.

XIV.

De confec.
diſt. 3.
cap. Perla-
rum.
Et cap. Ve-
nerabiles.
Gregorius
ad Secun-
dinum.

Si tam candide quam curioſe hæreticus ea loca perlustraſſet, quibus ſcriptura paſſim ab idolorum & ſimulacrorum cultu reuocat, nequaquam certe tanto ſtrepitu Chriſtianos ab imaginum honore deterreret. Neque enim dum catholicus quiſpiam ſanctam Chriſti veneratur imaginem, aliquod numen illi ſubefſe putat, aut quaſi Deum colit: ſed ob recordationem Filii Dei, vt in eius amore recaleſcat, cuius imaginem videre deſiderat. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante imaginem proſternimur: ſed illum adoramus, quem per imaginem aut paſſum, vel in throno ſedentem, recordamur. Et dum nos per ipſam picturam quaſi per ſcripturam ad memoriam Filium Dei reducimus, animum noſtrum de reſurrectione lætificat, aut de paſſione mulcet, non maiore quidem idololatriæ periculo, quam cum in nomine Ieſu omne genua flectitur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Quem enim vocula curſim auribus inſinuat, hunc eundem fidelibus oculis imago ſedulo re præſentat. Accedit & ex imaginibus alia non inferior vtilitas, idoneum videlicet atque accommodum indoctæ plebi rudimentum: vt cum ſacratiffimæ virginis Mariæ, aut ſancti cuiuſquam imago ſeſe offert, ea velut archetypo ad propoſitæ ſanctitatis imitationem & veram vtcumque pietatem rudi quadam introductione ſimplex populus anime- tur. Et ſepoſita tantisper diſtractione dum ad vnius imagi-

ANNO
CHRISTI
1527.

nis contuitum se colligit, vno obtutu sibi plura proponit, quam diuturna librorum euolutione comprehenderet. Non abs re igitur apostoli viuificam Crucem & sacras ex-
reuerunt imagines: quæ cum ab initio nascentis ecclesiæ debita semper ab orthodoxis veneratione colerentur, nihil illis a sacrosanctis quatuor vniuersalibus Conciliis derogatum est. Quin & ab Augustino moribundis proponi iubentur, & a Gregorio Magno, tum ad Richaredum, tum ad Secundinum missæ leguntur. Et insurgentibus tandem imaginum euersoribus Romani pontifices, Constantinus, Gregorius secundus, & tertius, Paulus primus, Stephanus tertius, & Hadrianus primus, tanta animi constantia restitere, vt illi septima tandem apud Nicæam Synodo, concordii patrum assensu damnarentur: & Carolus ille cognomento Magnus, Francorum rex Christianissimus, Francofordiensi Conuentu eiusdem erroris suppresserit insaniam, quam infelicissimus quidam Felix in Gallias & Germaniam inuexerat. Quisquis igitur de Christi vel sanctorum imaginibus aliter senserit, is Christo & sanctis iniurius cum Valdensibus pestiferam hæreseos labem se nouerit incurrisse.

Damascenus lib. 4.

Augustinus lib. de uisitacione infirmorum.

Carolus Magnus.

XV.

Etsi nulla pene sit tam aperta catholica veritas, nullus tam manifestus sacræ scripturæ locus, quem non hæretici suis cauillis & tergiuersationibus eludant, nulla tamen in re tam impudenter tantaque rei Christianæ iactura debacchati sunt, quam in exterminando profligandoque libero arbitrio. Nam quid Christi fidelibus perniciosius excogitare potuit hostis ille veritatis, quam si vel a Pelagio seducti omnia sine præsidio gratiæ sibi tumidius arrogent, vel fatiscenti pusilloque animo cum Vvicleffo necessitati fatisque committant omnia? Nihil profecto reliquum erit tum diuinis legibus, tum humanis; nullus consiliis aut electioni, nullus precibus aut obiurgationi, ceterisque id genus, locus: nulla denique iustitia futura est, qua quibusdam pænæ, quibusdam constituta sint præmia: si pro Vvicleffi & Lutheranorum sententia omnia de necessitate eueniant. Prodiert hic error primum apud Gentiles, sed summo omnium consensu mox explosus est: adeo liberum esse arbitrium, velut euidenti quodam experi-

M m m m iij

mento cognitum, omnium mentibus sese inculcat. Cum igitur reliquerit Deus hominem in manu consilii sui, apposeritque coram eo ignem & aquam, bonum & malum, ut ad quodcumque voluerit porrigat manum suam: nec abs re beatus ille dicatur qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit: quod sub eo sit appetitus eius, & dominetur illius; ac denique percurrenti sacram scripturam passim obuium sit, quod liberum in utramvis partem hominis arbitrium asseueret: satis esse visum est sacro prouinciali Concilio libertatis huiusmodi vires & metas exponere. Neque enim liberum arbitrium asserentes, diuinam excludimus propterea gratiam; quod illi falso toties imponere non verentur, atque hoc fumo credulorum oculos perstringere. Sed iuxta sacram scripturam eo extendimus, ut voluntas humana misericordiae praeuenientis auxilio suffulta, & interiori quodam & occulto secretioris inspirationis afflatu contacta, sese conuertat in Deum, Deo appropinquet, & ad veram illam gratiam se praeparet, quae tandem accepta sit ad vitam aeternam. Neque tamen tanta gratiae necessitas libero praedudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem praetereat, in quo Deus non stet ad ostium, & pulset: cui si quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & coenabit cum illo. Nec denique tale sit huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit. Quoties enim Dominus voluit congregare filios Ierusalem, sicut gallina congregat pullos suos sub alas, & noluerunt? Frustra certe Stephanus Iudaos durae cervicis & incircumcisi cordis argueret, qui semper Spiritui sancto resisterent. Frustra Paulus Thessalonicenses admoneret, Spiritum ne extinguerent, si diuinis inspirationibus homines inuitabiliter raperentur. Trahit quidem Deus, sed in eius odorem currimus; non vi, non vnco raptamur. Praedestinat, eligit, vocat, sed eos demum adultos glorificat, qui in fide & caritate radicati per bona opera certam suam vocationem electionemque fecerint. Et licet attingat a fine usque ad finem fortiter, disponit tamen omnia suauiter. Hanc igitur haeresin, arbitrii libertatem prorsus auferentem, non tam damnamus, quippe quae iam olim ab ecclesia & sacrosanctis Conciliis damnata sit,

ANNO
 CHRISTI
 1527.

quam communi hominum conceptioni & apertis scriptura-
 rum testimoniis declaramus esse contrariam.

XVI.

Frequens illud est apud imprudentes, & qui non tam
 animi moderatione, quam impetu feruntur, vt dum ab
 altero vitiorum incaute diffugiunt, in alterum prolaban-
 tur. Cuius rei Lutherus fidem facit, qui dum operum fi-
 duciam nimis infectatur, nihil tandem operibus reliquum
 facit, atque ita vnus fidei patrociniū suscipit, vt solam
 agnoscat, opera reiiciat & condemnet. Verum si recte
 perpendantur quæ pro fide producit e scripturis testi-
 monia, reliquas virtutes non excludunt. Quæ vero con-
 tra opera citat, ea omnia vel ad nimiam in operibus fidu-
 ciam vel ad legales ceremonias pertinent. Fide quidem
 viuimus, & sine hac impossibile est placere Deo. Si quis
 nihilo minus habuerit omnem fidem, ita vt montes trans-
 ferat, caritatem autem non habuerit, nihil est. Fide iusti-
 ficamur, sed & spe salui facti sumus. Et dimissa sunt Mariae
 Magdalena peccata multa, quoniam dilexit multum: *Si Ioan. 14.*
quis enim, dicit Dominus, diligit me, sermonem meum serua-
bit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansio-
nem apud eum faciemus. Nunc igitur manent fides, spes, caritas, 1. Cor. 13.
tria hæc, maior autem horum est caritas, & in viuificando iusti-
 ficandoque potior: quandoquidem fides sine operibus
 mortua est. Tum demum utilis est ad salutem, cum per
 dilectionem operatur. At caritas non est otiosa, sed per
 bona opera satagit vt certam vocationem nostram ele-
 ctionemque faciat. Non enim auditores legis iusti sunt
 apud Deum, sed factores legis iustificabuntur, dum ille
 reddet vnicuique iuxta opera sua, dum vnusquisque mer-
 cedem accipiet secundum laborem suum. Quandoqui-
 dem omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi,
 vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue
 bonum siue malum. Vbi eos, qui a sinistris erunt, non so-
 lum increpabit Dominus, quia non crediderunt, sed quia
 operibus misericordiae non vacarunt. Eos autem qui a dex-
 tris erunt, commendabit non tam a fide, quam a bonis o-
 peribus: opera enim illorum sequuntur illos. Talibus si-
 quidem hostiis promeretur Deus, facietque tandem om-
 nis misericordia locum vnicuique iuxta meritum operum

Rom. 8.

fuorum, non absoluta condignitate quidem (*neque enim condignæ sunt passiones huius sæculi ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*) sed gratuita magis & liberali repromissione: qua, conuentione facta de denario diurno, conduxit operarios in vineam suam, qua, inquam, qui suffert tentationem, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se, & ei qui fidem seruauerit, certauerit bonum certamen, cursum consummauerit, coronam iustitiæ reddet in illa die iustus ille Iudex, qui nos, etsi seruos inutiles, sua misericordia dignos facit, in partem sortis sanctorum. Non iustificat igitur sola fides, sed magis caritas, nec quæuis opera peccata sunt; sed eatenus adultis ad salutem necessaria, vt meriti quoque rationem non respuant.

ANN.
CHRISTI
1527.

Annotationes aliquot errorum, iam olim damnatorum, & nunc repullulantium paucis constrictæ.

His sane decretis, possent plura alia adiungi, verum nimia huiusmodi decretorum multiplicatione orthodoxos lectores grauare metuentes, haudquaquam alia in præsentia censemus adiicienda. Quia tamen plurimæ aliæ sunt hæreses, quas in editis libris, aut publicis prædicationibus, aut familiaribus etiam colloquiis, minime erubescunt homines peruersi hodie promulgare, pestilentibus dogmatibus enitentes inficere populum Christianum; generali quadam definitione tales damnatæ doctrinæ assertiones operæ precium est indicare, quo facilius vitentur. Exploratum nempe est, quod non alia via conuenientius hæreticorum calumniæ, hæreses atque impietates cauentur, quam vbi deteguntur & manifestantur. Tunc enim omnibus facile constat, quam vana sint ac futilia, imo quam stulta & impia eorum dogmata. At vero, vt commodius tales errores discernantur, certis subnectuntur indicibus modo sequenti.

Error fa-
uens Ario.

Nusquam legitur Dei cognomen aperte tribui Christo, in apostolorum & euangelistarum literis, præterquam in duobus aut tribus locis.

Error fa-
uens Mace-
donio.

Audemus Spiritum sanctum appellare Deum, quod veteres ausi non sunt.

Christus suam mortem deplorari non voluit, sed adorari.

ANNO
CHRISTI
1527.

orari: vt quæ sponte pro salute totius mundi suscipiebatur.
Non enim defenda est mors innocentis.

A consortio ecclesiæ refecatur quisquis admittit crimen lethale.

Ecclesia non constat nisi ex bonis.

Primatus summi pontificis non est a Christo. Non recte aut pie ab ecclesia canuntur illæ orationes, Salve Regina, mater misericordiæ, Regina cæli, Ave maris stella.

Nouissima pars capituli vltimi euangelii beati Marci ex apocrypho quopiam euangelio ascripta apparet a lectore studioso.

Indecorum vel ridiculum videtur, quod idiotæ & mulierculæ psittaci exemplo psalmos suos & precationem dominicam Latine murmurant: cum ipsæ quod sonent non intelligant.

Baptizati infantes, cum veniunt ad annos discretionis, sunt rebaptizandi.

Infantes non sunt baptizandi.

Baptizati paruuli postquam ad pubertatis annos peruenierint, vt in communibus fidei articulis fuerint instructi: interrogentur, ratumne habeant quod susceptores nomine illorum polliciti sunt in baptismo. Id si non approbent, fortassis expediet illos non cogi, sed suo relinqui animo, donec resipiscant: nec ad aliam interim vocari pœnam, nisi vt ab eucharistia sumenda reliquisque sacramentis arceantur. Ceterum nec a sacris nec a concionibus excludantur.

Fomes peccati, etiamsi nullum adsit actuale peccatum, moratur animam ab ingressu cæli.

Iustus in omni bono opere peccat.

Omne opus bonum optime factum est veniale. Deus obligauit hominem ad impossibile, in nono & decimo præceptis prohibens non concupiscere: quod qui negat, pessime facit; & qui hoc falsum esse dicit, plusquam pessime facit.

Hoc est mortalium mortalissimum, non credere sese damnabili & mortali peccato esse obnoxium coram Deo.

Modus celebrandi Missam, quo vtitur ecclesia catholica, non est conueniens.

Missâ debet dici lingua vulgari.

Manifestus est error, Missam applicare seu offerre pro

Concil. Tom. 34.

Nnnn

Error Ioannis Hus datus in Concilio Constantiensi sessione XV.

Error Bohemorum.

Error fauens Vicleffo.

Error Bohemorum.

Error Ari-
norum &
Astarothi-
tarum.
Error Do-
natistarum,
Ascetarum
& Aposto-
licorum.

peccatis, pro satisfactionibus, pro defunctis aut quibus-
cumque necessitatibus suis, aut aliorum.

Non est dubium, vniuersos hodie sacerdotes & mona-
chos, cum episcopis & omnibus suis maioribus esse idolo-
latras: in statu periculosissimo agentes, ob Missæ seu sacra-
menti ignorantiam, abusionem & irrisionem.

Magna est fides, cognoscere Christum corporaliter ef-
se, vbi sacramentaliter est. Sed maior est, cognoscere eum
absolute vbique corporaliter esse.

Nihil conducit ad susceptionem eucharistiæ, se præpa-
rare per contritionem, confessionem, satisfactionem, &
alia bona opera.

Non licet inducere homines ad pœnitentiam per timo-
rem gehennæ.

Episcopus non potest quod non possit simplex sacer-
dos.

Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas, sic
quod non possint contrahere matrimonium.

Humana instituta si obseruas vt humana, nihil te iu-
uant; sin vt diuina, mendacium committis.

Catharorū
error & Val-
densium.

Lex euangelica, quo tutiores sint homines a periurio,
prorsus damnat omne iusiurandum; vt iam fas non sit iura-
re, neque per Deum, neque per cælum, neque per terram.

Error Vvi-
cleffi dam-
natus in
Concilio
Constantiensi sessio-
ne VIII.

Excommunicationes non sunt timendæ, sed optandæ.
Qui venialia peccata docent esse distincta a mortalibus,
ad insaniam perditissime nituntur trahere hominum con-
scientias.

Error fa-
uens Ioui-
niano.

Opera nihil sunt coram Deo; aut omnia sunt æqualia,
quantum ad meritum attinet.

Meritum tribuere operibus, propemodum cum eis est
sentire, qui credunt nos ex operibus iustificari posse, de
quo errore damnantur Iudæi plurimum.

Error Be-
guardorū.

Illi qui habent caritatem nullis præceptis humanis sunt
subiecti.

Habentes caritatem non tenentur ieiunare, orare, vi-
gilare, aut alia consimilia bona opera efficere: sed liberum
est illis facere aut omittere huiusmodi bona opera pro
suo beneplacito.

Error Vvi-
cleffi.

Indulgentiæ prorsus sunt abiiciendæ.

Fundationes obituum sunt inuentiones diaboli. Eccle-

ANNO
CHRISTI
1517.

fiastici non debent gaudere priuilegiis & immunitatibus plusquam laici.

Error fa-
uens Vvi-
cleffo.

Non licet ecclesiasticis habere bona immobilia.

Error Ca-
tharorum,
Valdenfii,
Beguardo-
rum, &
Huffitaru.
Error Vvi-
cleffo.

Deus non vult pseudoapostolos & hærefiarchas extingui, sed tolerari, si forte refipiscant, & e zizaniis vertantur in triticum. Quod si non refipiscant, feruentur suo iudici, cui poenas dabunt aliquando.

Decimæ sunt puræ eleemosynæ; & possunt parochiani, propter peccata fuorum prælatorum, ad libitum suum eas auferre.

In ecclesia non debent esse varia viuendi genera, quæ religiones appellantur.

Error Vvi-
cleffo dam-
natus in
Concilio
Constanti-
enfi feffio-
ne VIII.

Nulli licet inuitis parentibus intrare religionem.

Si proximum voco inius, si ei damna procuro; quæ necessario vocationem illam prætoriam sequuntur, si etiam tamquam ethnicum omni sanctorum consortio & participatione totius ecclesiæ eum priuatum iri obtineo: quomodo non facio iniuriam qui iustitiam peto? quomodo mandatum Dei non soluo, qui sanctam inter me & fratrem dilectionis necessitudinem violo?

* f. iniu-
sitiam

Ad principes Christianos exhortatio, vt elaborent pro hæreticis exterminandis.

PLVRIMOS hætenus errores commemorauimus: sed non illorum sufficit commemoratio. Opus namque est, quod Christianissimi principes suppetias ferant, zelo zelantes pro domo Domini exercituum, quæ iuxta Apostolum est ecclesia. Possent haud dubie Deus absque illis vniuersam hæreticorum cohortem contere ac exterminare: nullius enim creaturæ suæ eget ministerio. Vult tamen pro sua benignitate homines sibi cooperari: ampla quoque eos donat mercede qui ei cooperantur, in iis præfertim negotiis quæ ad fidei dignoscuntur spectare integritatem, quemadmodum multæ indicant historiæ. Laborarunt olim aduersus hæreticos strenue Christianissimi principes Constantinus, Valentinianus, Theodosius, Clodoueus, Carolus Magnus, & Ludouicus pater sancti Ludouici: sed numquid præmio defraudati sunt? minime certe. Nam apud Deum gratiam inuenerunt, qua nihil in vita est experibilius, & apud homines immortale sui nomi-

Concil. Tom. 34.

Nnnn ij

nis decus adepti sunt. Contra vero principes, qui hæreticorum consuetudine abusi & eorum deliniti consortio, impiis erroribus non obstiterunt, sed impenderunt subsidium, iram Dei vindicem sensere. Diuino siquidem fauore destituti, in graues ærumnas prolapsi sunt, miserabilem vitæ exitum sortiti. Cuius rei (vt alios taceamus) testes sunt, vel locupletissimi, Licinius a Constantino deuietus, Iulianus apostata, Valens Arianus, Philippicus, Constantinus quintus, & Leo eius filius, sacrarum imaginum impii euersores. Hi profecto detestandam impietatem confectati digna suæ perfidiæ reportarunt stipendia. Longum esset reliquorum principum, qui a fidei sinceritate deficientes pestifero hæreticorum contagio infecti sunt, miseras enumerare & calamitates. Longum itidem esset eorum felicitatem & gloriam recensere, qui fidei catholicae * inconcussæ adhaerentes, hæreticos tamquam capitales suæ coronæ hostes ad internecionem vsque deleuerunt. Hæc itaque attendentes, pro nostri officii debito, Christianos principes instanter rogamus, & in Domino exhortamur; si suæ salutis consulere, si suæ ditionis iura illibata custodire, si in pace & tranquillitate subditas sibi nationes continere exoptant, potenti brachio fidem catholicam tueantur, ac eius hostes viriliter satagant debellare. Id autem haud factu erit difficile, vbi antiqua Christianissimorum principum in hæreticos, eorum libros & fautores edicta instaurabuntur. Quæ si salutari iudiciorum seueritate executioni demandentur, nulla profus hæreticorum monumenta, nulli libri, nulla scripta in suis prouinciis reperientur. Malefanæ item conciones cessabunt, nec non & clandestina Conuenticula, in quibus peregrinos cultus a Christiana pietate degenerantes inducere solent hæretici. Vsque eo effrenis insuper impiorum audacia retundetur, vt iam orthodoxæ fidei ac ecclesiæ catholicæ sacrisque eius constitutionibus, audeat nemo contraire. Hoc profecto nostrum desiderium, hæc votorum summa, hæc nostri conatus gloria. Hoc est quod tota mente exposcimus, & assiduis precibus a Domino efflagitamus: sperantes, dum strenue Christianissimi principes hæreticos debellant, & nos piis laboribus, ne creditæ nobis oues luporum morsibus trucidentur, prohi-

ANNO
CHRISTI
1527.* incon-
fusa

ANNO
CHRISTI
1527.

bituros. Et tum demum donabit nobis Dominus sua pietate tantopere a fidelibus exoptatam atque expetitam pacem & tranquillitatem in hac vita: & post huius vitæ decursum consummatam felicitatem. At vero quia scimus non satis esse ad hæc obtinenda fideles adhortari, nisi rebelles conuenienti districtione reprimantur, salutari antidoto decreuimus huic negotio prouidere. Auctoritate itaque, qua fungimur, omnes in nostra prouincia constitutos, qui tam impia dogmata ausu temerario asserere, docere, scribere præsumperint, his scriptis sententia excommunicationis innodamus; nec non & eos qui illis auxilium, consilium, aut fauorem quouis modo fuerint impartiti. Sub eadem quoque pœna omnibus nobis subditis inhibemus, ne Lutheri libros, siue Lutheranorum quorumcumque, retinere præsumant, qui ad pestilentem doctrinam promouendam conscripti sunt.

INDEX DECRETORVM AD MÖRES
PERTINENTIVM.

I. <i>Frequentandas esse preces in ecclesijs pro tranquillo statu totius ecclesie & regnorum orbis Christiani.</i> II. <i>Omniem exactionem indebitam pro sacramentorum aliarumque rerum diuinarum administratione esse a viris ecclesiasticis summo opere deuitandam.</i> III. <i>Quod promouendi ad sacros ordines exhibeant literas testimoniales de sufficientia ætatis & honestate vitæ suæ.</i> IV. <i>Neminem ad sacrum subdiaconatus ordinem esse promouendum, nisi sufficientem exhibeat titulum beneficalem, vel patrimoniale.</i> V. <i>Quomodo diæcesani examinare debent petentem literas dimissorias, antequam illas ipsi concedant.</i> VI. <i>Diligentem etiam inquisitionem debere fieri a diæcesanis super æ-</i>	<i>tate, moribus & literatura iam promotorum ad sacerdotium.</i> VII. <i>Promotos in curia Romana ad sacros ordines non esse admittendos ad illorum executionem, nisi prius a diæcesanis fuerint examinati.</i> VIII. <i>Instituendi ad curam animarum diligenter ante examinentur a diæcesanis, an sint idonei gerenda illi prouincie.</i> IX. <i>Ad beneficia ecclesiastica obtinenda assumantur idonei a diæcesanis, qui suo erga Deum & ecclesiam rite fungantur officio.</i> X. <i>Quotidianas distributiones satis largas & sufficientes assignari debere iis qui diuino officio in ecclesijs celebrando intersunt.</i> XI. <i>Curati resideant in suis ecclesijs, nisi sint legitime excusati, & populum sibi commissum diligenter instruant documentis fidei & morum.</i>

- XII. De iis qua curati suos studiose debent admonere parochianos ad ipsorum salutem.
- XIII. De foundationibus antiquis ecclesiarum accurate obseruandis, & sedulo complendis.
- XIV. In oratorii priuatis sine diocesani facultate non esse celebrandum, neque in capellis hospitiorum, neglecta ecclesia parochiali.
- XV. Die dominico non celebrentur Misse in capellis, etiam ex fundatione, nisi post completam Missam parochialem.
- XVI. In ecclesiis nihil inhonestum aut indecens fieri debere, quo diuinum impediatur aut minus reuerenter audiatur officium.
- XVII. Psalmodia mature & cum distinctione peragatur: ac musicus cantus, organorumque modulatio, ad deuotionem excitans, non lasciuiam, in ecclesiis exhibeatur.
- XVIII. De horis canonicis, debite, reuerenter & honeste in ecclesia decantandis, distincto tempore & congruo pulsu.
- XIX. De iisdem integre, mature & deuote legendis a uiris ecclesiasticis, sine aliquo leuitatis aut irreligiositatis exemplo.
- XX. De tabula officiariorum in choro ponenda, & tempore ingressus in chorum, cum diuinum celebratur officium.
- XXI. Canonici, cum primum recepti fuerint in consortium capituli, suos fructus integre recipiant, sine dilatione aut expectatione per aliquot annos.
- XXII. De regulari disciplina, in victu, vestitu & moribus, in monasteriis tam religiosorum quam monialium exacte obseruanda.
- XXIII. De honestate morum in uita & habitu a clericis seruanda, sine vestium preciosarum pompa & luxu.
- XXIV. Qualis debet esse habitus clericorum, & uirorum ecclesiasticorum.
- XXV. De honestate clericorum obseruanda in incessu, conuersatione cum laicis, in euitatione chorearum, & actionis ludorum scenicorum.
- XXVI. Incontinentes sacerdotes & concubinarios clericos, itidem uenatores, & negotiis secularibus deditos, grauiter esse puniendos.
- XXVII. Quid agendum, quando prioratus religiosorum aut monialium, non habent prouentus sufficientes ad pluriimum in illis locis educationem.
- XXVIII. De numero monialium in monasteriis earum instituen-do, perpetuaque ipsarum clausura uigilanter obseruanda.
- XXIX. De uisitatione & reformatione diligenti hospitalium, lepro-sariarum, & similibus domorum, facienda per eos, ad quos idipsum legitime spectat, & de gubernatoribus earundem domorum.
- XXX. Confratrias non esse de nouo erigendas, nisi ex consensu & approbatione diocesano: antiquarum autem statuta & fundationes, ut uisitentur, illis exhiberi debere.
- XXXI. De excommunicationibus non concedendis, nisi pro ardua & graui causa: neque decernendis pro iniuriis uerbali-bus, nisi sint admodum atroces, de quo officiales locorum diiudicent.
- XXXII. Diocesani per se, aut uicarios suos, uisitent frequenter parochias, in quibus audiunt hereticos habitare, & ad illorum exterminationem atque extirpationem pro uiribus elaborent.
- XXXIII. Libri de fide & moribus differentes non imprimantur

ANNO
CHRISTI
1527.

amplius, nec alibi impressi vendantur: sine speciali diœcesanorum auctoritate & permissione, qui eos prius visitent.

XXXIV. *Libros lingua vernacula compositos, & de fide ac moribus tractantes legi vulgo non debere: nisi a diœcesanis ante visitati sint & approbati, atque permisi vt publice legantur.*

XXXV. *Non esse admittendos quoscumque ad exercendum prædicationis ad populum officium, nisi a diœcesanis approbati fuerint & missi.*

XXXVI. *Quales esse debent verbi diuini prædicatores, & quid potissimum prædicare studeant, & quibus vii sermonibus.*

XXXVII. *Solos illos mendicantes*

habere potestatem absoluendi, qui ante per suos prelatos diœcesanis presentati fuerint, & per eosdem commisi.

XXXVIII. *Abbatessacramentum confirmationis non conferant, nec calicum consecrationem attentent: nisi diœcesano ante exhibuerint speciale (si quod habent) super hoc priuilegium.*

XXXIX. *Cum quanta reuerentia grauitate, & honestate sacramentum matrimonii est suscipiendum.*

XXXX. *Imagines sacra precedente episcopi visitatione, in ecclesiis collocentur, neque pretextu noui miraculi erigatur capella aut altare nouum, nisi episcopus loci de eo negotio ante definierit.*

P R Æ F A T I O.

IN nomine Domini, Amen. Sequuntur constitutiones edita in sacro prouinciali Concilio Senonensi, celebrato Parisiis per reuerendissimum in Christo patrem & dominum dominum Antonium, miseratione diuina & sanctæ sedis apostolicæ gratia tituli sanctæ Anastasiæ sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyterum cardinalem, archiepiscopum Senonensem, Galliarum & Germaniæ primatem, Franciæ cancellarium, & reuerendos in Christo patres episcopos, suffraganeos eiusdem reuerendissimi patris, videlicet episcopos, Carnotensem, Parisiensem, Meldensem, Antiffiodorenses, Trecensem, Niuernensem, & Petrum de Stella, vicarium episcopi Aurelianensis, per eundem reuerendissimum admissum, vna cum clero totius prædictæ prouinciæ, legitime congregato & euocato anno ab incarnatione Domini 1527. die tertia mensis Februarii, qua fuit inchoatum prædictum Concilium, & continua prosecutione deductum vsque ad nonam diem Octobris anni vicesimi octauis supra millesimum & quingentesimum. Qua quidem die extrema fuit manus supradicto Concilio imposta.

DECRETA MORVM.

I.

ANNO
CHRISTI
1527.

1. Tim. 2.

Paulus gentium apostolus, cum Timotheum in primis admonuisset vt a pseudoapostolis creditam sibi plebem auocaret, qui volentes esse legis doctores non intelligebant quæ loquebantur, neque de quibus affirmabant, protinus ad mores conuersus, *Obsecro*, inquit, *primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, vt tranquillam & quietam vitam agamus in omni pietate & castitate.* Proinde Paulum imitati, de suffraganeorum nostrorum consilio & assensu in primis districte iniungimus, vt per cathedrales, collegiatas, parochiales, & alias quascumque ipsius nostræ prouinciæ ecclesias, fiant prece tam publice quam priuatim, quibus auertatur ira Dei, & de peccatis nostris meritam non sumat ultionem. Nam si precibus locus aliquando affuerit, si qua olim orandi necessitas institerit, ea profecto hac nobis nostra tempestate sese offert, qua atroces assiduosque bellorum tumultus inter Christianos principes exardescere videmus: & nauis ecclesiæ pluribus schismatum vndis iactata vanæ doctrinæ ventis fluctuat. Orandus igitur benignissimus Deus, vt qui nostris iniquitatibus offensus hætenus in puppi dormitasse videtur, exurgat, & dissipentur inimici eius, imperet mari & ventis, cessetque tempestas: pestilentes hæreses in dies pululantes tollat, falsa amputet dogmata, dissidentes & exulceratos principum animos conciliet: pacatisque hæresum procellis, fatiscentem Petri nauiculam tuta tandem statione recipiat. Sanctissimū dominum nostrum papam & statum hierarchicum ecclesiæ in perfecta caritate contineat: & Christianissimum regem nostrum ac supremum dominum incolumem nobis seruet, votorumque compotem efficiat, vt commissus illi populus Deum vnicum pacis auctorem agnoscat, & in agendis illi gratias totus inhiet & inardescat.

II.

Sacro hoc approbante Concilio, statuimus & ordinamus, vt omnia sincere, pure & munde fiant in domo Domini, sine labe labisve suspitione, aut specie mali. Ad quod prælati, ecclesiarum cathedralium & collegiatarum capitula, archidiaconi, abbates, abbatissæ, & aliæ quæcumque personæ

sonæ

ANNO
CHRISTI
1527.

sonæ ecclesiasticæ, diligentem gerant curam & studium exercendi, administrandi, & exequendi, onus eis a Domino concessum, (ne sanguis subditorum de manibus eorum requiratur) non quæstus causa aut pecuniæ. Ideo statuimus, inquam, & ordinamus, conformiter ad sacrorum Conciliorum, sanctorumque patrum decreta, vt manus suas illibatas, integras & intactas seruent, iuxta iuris communis dispositionem & ordinationem, ab omni exactione abstinentes, non obstantibus quibuscumque iuramentis, statutis, & consuetudinibus introductis, & in futurum introducendis. Irrationabilem illam consuetudinem iudicantes, qua ad vnâ præbendam receptus, suorum in dicta præbenda prædecessorum non receptorum (a quibus ius non habet, sed a conferente vel instituyente) plures receptiones soluere compellatur. Prouideant autem diocesani, ne ecclesiarum parochialium rectores, matricularii, aut alii quicumque, indebitas exactiones pro sacramentorum, sacramentaliumque ac diuinorum administratione faciant.

Ad vnâ
receptus
præben-
dam non
soluat plu-
res recep-
tiones.

III.

Et vt deinde de ministris ecclesiæ prouideamus, ne circa promouendos ad sacros ordines fraus aliqua committatur, sacro hoc approbante prouinciali Concilio, de fratrum nostrorum suffraganeorum sententia & consensu statuimus, vt promotionis tempore, ordo qui proxime sequitur, diligenter obseruetur. Vt quantum attinet ad ætatem & mores, non prius promoueat diocesani suos ad aliquem sacrum ordinem, quam viderint literas testimoniales presbyteri parochialis, quæ contineant duorum aut trium testium probatorum, non suspectorum, depositiones iuramento solenni firmatas de sufficientia ætatis promouendi, & de probata & inculpata illius vita. Quo absoluto, inquirent, si promotendus habeat scientiam, a iure ad ordinem suscipiendum requisitam. Neque aliquem ad sacerdotium promoueat, nisi qui (quantum fragilitas humana patitur) sciat ea quæ continentur in Canone, Quæ ipsis, 38. distinctione.

IV.

Porro in graue clericalis ordinis scandalum ac dedecus videmus haud paucos sacerdotes nudos ac mendicos.

Concil. Tom. 34.

O o o o

Prohibemus itaque, ne aliqui ad sacrum subdiaconatus ordinem assumantur, nisi sub titulo beneficii viginti librarum Parisiensium ad minus, vel patrimonii similis valoris. Super quo per vicarios nostros in nostra dioecesi, aut in dioecesi suffraganeorum nostrorum, per eosdem suffraganeos, eorumve vicarios vel officiales, fiat diligens inquisitio per testes omni exceptione maiores. Si autem titulus patrimonialis ad eum peruenerit ex cessione, aut donatione alterius: similiter inquiratur, an præfatam summam possit reditus rei cessæ repræsentare. Deinde super fraude, si qua interuenerit inter cedentem & cessionarium, exigatur sacramentum cedentis ac cessionarii. Iurabit autem cedens, se donasse sine vlla fictione, aut spe in futurum recuperandi: cessionarius autem affirmabit, nullum esse inter se & cedentem pactum de restitutione rerum cessarum: suæque intentionis esse illa retinere, ac quamdiu viuet illis vti & frui. Prohibemus autem districte, ne ordinatus ad titulum patrimoniale, eundem vendat, aut alienet sine permissione episcopi ordinantis, donec beneficium aut patrimonium prætaxati valoris fuerit assecutus.

V.

Et quamuis episcopus originis, beneficii, aut domicilii, non solum ad ordines promouere, sed etiam literas dimissorias, ad ipsos ordines concedere possit; iniungimus tamen suffraganeis nostris, vt si quando literas dimissorias ad sacros ordines indulgere voluerint, ne indigni assumantur, obseruent ordinem qui sequitur: videlicet quod volentes impetrare literas dimissorias accedant ad dioecesanos: qui super præmissis ætate, literatura, moribus, beneficio seu patrimonio inquirant; seruentque diligenter prædictas solennitates, perinde ac si in propria ordinare vellent. Ac tunc sic examinato concedantur literæ dimissoriæ: remittaturque ita examinatus cum literis ipsis: in quibus etiam declaretur prædicta solennitas sic obseruata, fiatque mentio expressa de beneficio aut patrimonio, vt episcopus, ad quem se conferet ordinandus, eum sine scrupulo promouere & ordinare possit. Quod si propter infirmitatem aut aliam causam rationabilē, is qui literas dimissorias obtinere cupit, non possit commode accedere ad suum episcopum, tunc remittatur super ætate, literatura ac moribus, vt prius,

ANNO
CHRISTI
1547.

examinandus ad episcopum, cui literæ dimissoriæ præsentabuntur: inferaturque in illis literis dimissoriis clausula, Super quo conscientiam tuam oneramus. Prouiso tamen, quod nunquam concedantur literæ dimissoriæ, nisi illi qui habuerit beneficium aut patrimonium prætaxati valoris.

VI.

Sed quantum attinet ad iam promotos ad sacerdotium, iniungimus suffraganeis nostris, vt super illis diligentem & accuratam faciant inquisitionem. Et quos inuenerint promotos ante ætatem legitimam, iuxta iuris dispositionem ab executione ordinum suspendant, donec ad ætatem legitimam peruenerint. Et quos vita reprehensibiles cognouerint, debite coerceant. Quos insuper non esse literaturæ sufficientis deprehenderit, ab executione ordinum suspendant, donec in scientia, quæ ordini est requisita, ad plenum fuerint instructi.

VII.

Rursus quia nonnulli, suæ ignorantia & incapacitatis & delictorum conscii, fugientes examen suorum episcoporum, scientes se non esse ab illis promouendos, ad curiam Romanam confugiunt, etiam absque literis dimissoriis eorundem episcoporum, & in eadem curia se faciunt promoueri ad omnes sacros ordines, per quosdam asserentes se esse episcopos, & habere a Romano pontifice auctoritatem ordinandi, de quorum potestate ac commissione non apparet: sintque ordinati huiusmodi promoti extra tempora, ac interdum tribus successiuis diebus: talibus diœcesani non permittant executionem suorum ordinum, nisi visis diligenter eorundem literis: constituto etiam sufficienter de potestate ordinantium, & eorum commissione eis a Romano pontifice concessa. Ad hæc etiam, quod rursus examinentur de vita, scientia, ætate, ac inquiretur de beneficio seu patrimonio. Qui si in prædictis aut aliquo præmissorum inuenti fuerint minus sufficientes, declarentur suspensi ab executione ordinum, modo & forma supra declaratis.

VIII.

Ceterum, quia ecclesiæ Dei nihil magis officit, quam quod indigni præficiantur curæ animarum, & ad aliorum

Concil. Tom. 34.

O o o o ij

assumantur regimen, qui seipos regere non possunt: dicecesani ergo ad parochiales ecclesias non instituant presentatos ab ecclesiasticis laicisve patronis, nisi eos prius diligenter examinauerint: neque indignos præficiant, aut incapaces admittant. Quod si qui sint instituti vel prouisi, etiam per sedem apostolicam, nihilo minus dicecesani eos examinent: & si minus idonei fuerint inuenti, ad administrationem beneficii non admittantur, sed loco eorum per episcopos instituantur vicarii idonei, quibus congrua portio assignetur. Et tamdiu in beneficio administrent, donec sic instituti aut prouisi literaturam sufficientem assecuti fuerint, aut sint ætatem legitimam adepti.

IX.

Cumque graue nimis sit & absurdum, quod quidam ecclesiarum prælati, cum possint viros idoneos ad beneficia ecclesiastica promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec literarum sufficientia suffragatur; carnalitatis sequentes affectum, non iudicium rationis; unde quanta ecclesiis damna proueniant, nemo sanæ mentis ignorat. Nos ergo volentes huic morbo mederi, præcipimus omnibus & singulis collatoribus, vt, prætermisissis indignis, idoneos assumant, qui Deo & ecclesiis gratum valeant impendere famulatum. Fiatque iuxta sacrum Lateranense Concilium in prouinciali Concilio diligens inquisitio, vt qui post primam & secundam correptionem fuerit repertus culpabilis, a beneficiis conferendis per ipsum prouinciale Concilium suspendatur: instituta in eodem Concilio persona prouida & honesta, quæ suspensi suppleat defectum in beneficiis conferendis.

X.

Ad nos (quod amarius dolendum est) peruenit quod in multis cathedralibus & collegiatis ecclesiis huius nostræ prouinciæ, nullæ sunt aut vsque adeo tenues quotidianæ distributiones, vt vix tertiam partem grossorum fructuum ascendant. In quibus hactenus inualuit consuetudo, quod illarum ecclesiarum canonici absentes, per interessentiam vnus diei grossos fructus totius anni percipiant. Ex quibus vagandi materia oritur, cultus diuinus (quem augeri optamus) diminuitur, officium (propter quod beneficium

Damnatur
irrationabi-
lis consue-
tudo.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

ecclesiasticum datur) omittitur, quibusdam clericis admodum ignaris tenui precio conductis, cura diuini officii committitur: quod vnico contextu, non seruatis interstitiis temporum ab ecclesia præfixis, per huiusmodi mercenarios transcurrente & syncopando celebratur, vt aliunde ex quæstu Missarum vitam sibi mendicent. Nos igitur cupientes prædictis occurrere & quantum possumus aduersus futura cauere, sacro approbante Concilio, huiusmodi consuetudines tamquam ecclesiis nociuas, & cultui diuino detrahentes, cassamus & reuocamus. Hisque non obstantibus statuimus quod diocesani in suis diocesisibus dictarum ecclesiarum canonicos per iuris remedia, etiam suarum præbendarum priuationem, ad suas ecclesias reuocent: dictosque grossos fructus, pro maiori parte in quotidianas distributiones conuertant. Et residentes & diuino officio actualiter interessentes secundum mensuram laborum plus minusve capiant emolumenti: sub obtestatione diuini iudicii omnibus præcipientes, vt respectu huiusmodi quotidianarum distributionum iura antiqua sacrorum Conciliorum & patrum decreta integre obseruent & obseruari faciant.

XI.

Rectores ecclesiarum (quorum singularis est electa industria) compellantur per suffraganeos nostros, quoad fieri poterit, ad personalem residentiam: neque cum illis de non residendo, nisi causa probabili intercedente, dispensetur.

Et in ecclesiis parochialibus per singulos dies dominicos presbyteri parochiales curati per se, aut vicarios eorum, clara voce & intelligibili, ac verbis maternis, annuntient decem præcepta decalogi, & articulos fidei. Et si qui fuerint presbyteri, quibus non suppetat doctrina, aut prædicandi gratia, legant & declarent prædicta die dominica vnum capitulum Ioannis de Gerson, in opere suo tripartito.

XII.

Admoneant frequenter curati suos parochianos, vt intersint Missæ parochiali diebus dominicis & festis per hebdomadam occurrentibus. Et vt ad omnia illa, quæ per singulos dies dominicos in pronis præcipiuntur, diligen-

ter attendant. Quod si legitimo cessante impedimento, absque licentia sui curati, per tres dies dominicos neglexerint interesse Missæ parochiali, denuntient statim promotoribus, vt pro mensura contemptus vel offensæ puniantur.

ANNO
CHRISTI
1527.

Hortentur insuper iidem curati eosdem parochianos suos, vt frequenter peccata sua confiteantur, & sacramentum eucharistiæ percipiant, præsertim in festis solennibus, & tempore infirmitatis, aut pestis, aut vbi instat periculum mortis: seu cum mare sunt nauigaturi, aut per diuersa loca peregrinaturi. Quos etiam commoneant, ne peregrinentur sine literis testimonialibus Christianitatis eorum: quas iidem curati per se aut eorum vicarios, si petantur, liberaliter tradant.

Curati diligenter aduertant, si parochiani eorum, ad minus semel in anno, sanctam ecclesiæ communionem eucharistiamque percipiant: & communicantium nomina, si commode fieri potest, scripto redigant.

XIII.

Volumus etiam quod in singulis parochialibus ecclesiis non solum dicatur Missa parochialis dominicis, sed etiam aliis per hebdomadam diebus diuina officia, secundum primam foundationem ipsius ecclesiæ, vel illius augmentationem, celebrentur.

Et ne diuinus cultus (quem omnino augeri desideramus) minuatur, fundatorumve intentio fraudetur, per dicecefanos compellantur omnes & singuli rectores ecclesiarum parochialium, capellani, aliique beneficiati, leprofariarum aliarumque domorum administratores, ad ostendendas exhibendasque literas foundationis, institutionis & augmentationis beneficiorum suorum & administrationum: vt omnibus visis, de diuinis officiis, iuxta fundatorum intentionem, quod opportunum fuerit, ab eisdem dicecefanis statuatur.

De capellis
non temere
de nouo e-
rigendis.

Inhibemus capellas de nouo erigi, construi, etiam omnino dirutas reedificari, sine dicecefanorum licentia & permissione.

XIV.

Non liceat in oratoriis priuatis, quæ in domibus priuatorum interdum habentur, Missas celebrare prætextu dispensationis sedis apostolicæ; nisi prius visis ab episco-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

pis, recognitis & approbatis dictis literis dispensationis:
 transgressores autem per ordinarios locorum poena con-
 digna plectantur.

Sed quia in diuersoriis aut hospitiiis sunt interdum ca-
 pellæ, vbi viatores ac transeuntes passim celebrari faci-
 unt, neque curant ad ecclesiam parochialem, vel aliam
 ecclesiam accedere; præcipimus suffraganeis nostris, vt
 inhibeant sub poena suspensionis a diuinis omnibus & sin-
 gulis presbyteris sibi subditis, ne in huiusmodi capellis
 deinceps celebrare attentent. Quia tamen extranei sacer-
 dotes a celebratione Missæ, aut transeuntes ab auditione
 facile cohiberi non possent, idcirco iidem suffraganei no-
 stri prohibeant sub poena excommunicationis vel alia poe-
 na, magistris dictorum hospitiorum, seu diuersoriorum,
 quod non patiantur deinceps in illis capellis celebrari.

XV.

Item ne populus distrahatur a Missa parochiali, & ab
 auditione mandatorum Dei & ecclesiæ, prohibemus, ne
 in capellis ab antiquo etiam episcoporum auctoritate
 fundatis, aliæ Missæ celebrentur, quam illæ, quæ de fun-
 datione extiterint. Et si quæ sint Missæ, quæ ex tenore
 foundationis dici debeant die dominico, non dicantur, nisi
 post Missam parochialem.

Admonemus insuper suffraganeos nostros, vt ex cau-
 sis præmissis, & præsertim hoc tempore, quo videmus
 multos adduci ad contemptum præceptorum ecclesiæ &
 ministrorum eiusdem: non facile admittant fundationes
 capellarum, quibus ordinatur celebratio Missæ domini-
 co die, ea potissimum hora, qua populus vniuersus con-
 uenire debet ad audienda diuina, præceptaque Dei &
 ecclesiæ.

Et vt magis ac magis tollatur occasio celebrandi Mis-
 sas in locis ac oratoriis priuatis, iniungitur suffraganeis no-
 stris, vt non sint faciles ad consecranda altaria portatilia:
 sed tunc demum ad ea consecranda accedant, cum in-
 tellexerint ea esse requisita pro ecclesiis aut aliis locis, in
 quibus licite celebratur. Et per suos decanos rurales al-
 iosve officarios prouideant, ne prædicta altaria portati-
 lia retineantur in domibus priuatorum.

De altari-
 bus portati-
 libus non
 facile con-
 secrandis.

XVI.

ANNO
CHRISTI
1527.

Cum autem deceat domum Dei sanctitudo, ut cuius in pace factus est locus, eius cultus sit cum debita veneratione pacificus: sit itaque iuxta Gregorii decimi Concilium generale Lugdunense ad ecclesiam humilis & deuotus ingressus: sit in ea quieta conuersatio, Deo grata, inspicientibus placita, quæ considerantes non solum instruat, sed & reficiat. Cessent in ecclesiis vniuersitatum & societatum quarumlibet Concilia, conciones & publica parlamenta. Cessent confabulationes quælibet: cessent vana, & multo fortius fœda & profana colloquia. Cessent postremo quæcumque, quæ diuinum possunt perturbare officium, aut oculos diuinæ maiestatis offendere: ne ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi.

Mimi non
intrent ec-
clesiam ad
pulsandum
suis instru-
mentis.

Prohibemus idcirco, ne histriones aut mimi intrent ecclesiam, ad pulsandum tympano, cithara, aut alio instrumento musicali: neque in ecclesia, aut iuxta ecclesiam suis pulsent instrumentis. Prohibemus insuper, ne fiat deinceps festum fatuorum aut innocentium, neque erigatur decanatus patellæ.

XVII.

Et cum in ecclesiis Dei psalmodia cantanda præcipiatur, ut fidelium deuotio excitetur, in hoc nocturnum diurnumque officium, & Missarum celebritates, assidue clero ac populo sub maturo tenore distinctaque gradatione cantentur, ut eadem distinctione collibeant, & maturitate delectent. Propterea præcipimus, ut in ecclesiis sint musici cantus distincti ac discreti, mouentes cor ad deuotionem compunctionemque. Porro in ecclesiis prætextu musici cantus non sunt audiendæ publicæ cantilenæ & lasciuiæ. Neque enim, inquit Hieronymus, in tragœdiarum modum guttur & fauces medicamine sunt leniendæ; ne, dum blanda vox quæritur, congrua vita negligatur. Nam ut cantor minister Deum moribus stimulat, cum populum vocibus delectat, ita lasciuius animus dum lasciuioribus delectatur modis, eos sæpe audiens emollitur & frangitur. Curent ergo sacerdotes & clerici sic suos cantus instituere, ut modesta honestaque psallendi grauitate, placidaque & grata modulatione, sic audien-

ANNO
 CHRISTI
 1527.

dientium aures deliniant, vt prouocent excitentque ad deuotionem compunctionemque, non ad lasciuiam, cordisve aut animi titillationem.

Organorum vsum ecclesia a patribus ad cultum seruitiumque diuinum recepit. Nolumus itaque quod organici instrumentis resonet in ecclesia impudica aut lasciuia melodia, sed sonus omnino dulcis, qui nihil prater hymnos diuinos & cantica spiritualia repræsentet.

Organorū
 vſus.

XVIII.

Et vt in maioribus ecclesiis cultus Dei viui sanctior, iuxta maiorum traditiones, in melius reformetur, statuimus vt in cathedralibus ac collegiatis & conuentualibus ecclesiis horis debitis, signis congrua pulsatione præmissis, laudes diuinae per singulas horas, non cursim ac festinanter, sed tractim cum pausa decenti, præsertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorum, debitam faciendo inter solenne & feriale officium differentiam, reuerenter ab omnibus persoluantur.

Horas autem canonicas dicturi, cum tunica talari ac superpelliciis mundis & cappis, iuxta temporum diuersitatem, ingrediantur ecclesias: caputia, almutias, vel birreta tenentes in capite. Qui cum in choro fuerint, grauitatem seruent, quam locus & officium exposcunt: non cum aliis confabulantes seu colloquentes, aut literas seu scripturas alias legentes. Et cum psallendi gratia ibidem conueniant, muta aut clausa labia tenere non debent: sed omnes, præsertim qui maiori funguntur honore, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulentur.

De granitate in choro seruanda.

Cum dicitur Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, omnes confurgant.

Cum nominatur illud nomen gloriosum, Iesus, in quo omne genu flexitur caelestium, terrestrium & infernorum, omnes caput inclinent.

Philipp. 2.

Nemo ibidem, cum horæ in communi cantantur, legat vel dicat priuatim officium. Nam non solum officium quo obnoxius est choro subtrahit, sed & alios psallentes perturbat.

De officio horarum, non dicendo a quopiam priuatim in choro cum illis cantantur.

Super his debite obseruandis, aliisque ad diuini officii prosecutionem ac chori disciplinam spectantibus, decanus & capitulum, vel cui onus incumbit, diligenter in-

Concil. Tom 34.

Pppp

uigilet, hincinde, ne quid inordinate fiat, circumspiciens.

Horum autem transgressores, illius horæ, in qua circa prædicta excefferint, vel alia maiori, prout transgressionis grauitas exegerit, plectatur pœna.

ANNO
CHRISTI
1517.

XIX.

Admonemus beneficiatos & alios in sacris ordinibus constitutos, qui ad horas canonicas tenentur, vt si orationes suas Deo acceptas fore cupiunt, non in gutture, vel inter dentes, seu deglutiendo aut syncopando dictiones, vel colloquia aut risus intermiscendo: sed siue soli, siue associati, diurnum nocturnumque officium reuerenter, verbisque distinctis peragant: ac tali in loco, vnde a deuotione non retrahantur.

Quicumque in ecclesia beneficiatus, præsertim de maioribus, diuinorum tempore per ecclesiam vel foris circa eam deambulando, aut cum aliis colloquendo visus fuerit, non solum illius horæ, sed totius diei distributiones ipso facto amittat. Et si semel correptus non destiterit, per mensẽ distributionibus careat: & si pertinacia exegerit, grauiori pœnæ subiiciatur. Regulares, qui in conuentualibus ecclesiis circa prædicta excefferint, superiorum arbitrio castigentur.

XX.

Constituatur tabula in choro, in qua quid per vnumquemque ex canonicis vel aliis beneficiatis, in singulis horis per hebdomadam aut maius tempus, cantandum legendumve sit, describatur. Qui autem secundum quod ibi perscriptum fuerit facere per se vel alium neglexerit, pro qualibet hora distributiones vnus diei amittat.

Qui in Matutinis & Vesperis, ante Gloria Patri primi psalmi, consimiliter in aliis horis, in Missa, ante finem epistolæ vsque in finem, diuino officio non interfuerit, (nisi forte necessitate cogente, ac petita ac obtenta licentia, discedere oporteat) pro illa hora absens censeatur: saluis ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forte circa hæc arctiores existant. Idem obseruetur in iis qui a principio vsque ad finem in processionibus non permanserint. Pro cuius executione deputetur aliquis, onus habens notandi personas singulas, statuto tempore non conuenientes, iuramento adstrictus agere fideliter, & nulli parcere.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

Præcipimus etiam conformiter ad statutum præceden-
 tis Concilii, quod in illis ecclesiis, quibus singulis horis
 certæ distributiones statutz non sunt, omnino etiam de
 grossis fructibus, si opus sit, deputentur: vt iuxta men-
 suram laboris plus minusve quisque capiat emolumentum.
 Tollentes prorsus abusum illum, quo in vna dumtaxat ho-
 ra præsens totius diei distributiones vsurpat. Et illum,
 quo præpositi vel decani & alii officiales, ex hoc solo quod
 officiales sunt, licet actualiter pro vtilitate ecclesiæ non
 absint, quotidianas distributiones percipiunt.

De distri-
 butionibus
 cuique se-
 cundum
 mensuram
 laboris fa-
 ciendis.

Damnatur
 abusus cir-
 ca quotidiana
 distribu-
 tiones.

XXI.

Cum autem, secundum Apostolum, is qui altari ser-
 uit de altari viuere debet, statuimus ad iuris dispositio-
 nem, vt omnes & singuli canonici ecclesiarum cathedra-
 lium & collegiatarum nostræ prouinciæ, lucrentur & per-
 cipiant post eorum receptionem & admissionem in fra-
 tres, grossos fructus, & alios quoscumque suarum præ-
 bendarum, personaliter residendo & deseruendo suis
 beneficiis, æqualiter inter se distribuendo. Nisi ex funda-
 tione eorundem locorum speciali & legitima, sufficien-
 ter probata, prædicti grossi fructus pro certo tempore a-
 liis ecclesiis aut pijs vsibus, expresse pertineant & depu-
 tentur. Damnabilem illam consuetudinem iudicantes,
 qua in certis ecclesiis prædicti fructus ad certum tempus,
 in vtilitatem cedunt iam receptorum: siue qua cauetur,
 vt ad certum tempus sint de nouo recepti, expectantes:
 veram corruptelam & notorium abusum, tales & similes,
 declarantes per hoc præsens nostrum statutum. Et quo-
 niam dispositione iuris duo canonici assistentes episcopis,
 seu de familia eorum existentes, similiter & alii priuile-
 giati, debent gaudere grossis fructibus suarum præben-
 darum: ideo non intendimus eis præiudicare per hoc præ-
 sens statutum, sed volumus eos illibatos conseruare in di-
 ctis suis priuilegiis.

1. Cor. 9.

Damnatur
 consuetudo
 in aliqui-
 bus eccle-
 siis inuale-
 scens.

Dioecesani statim post dissolutum præsens Concilium
 diligenter visitabunt breuiaria, Missalia, antiphonalia, ac
 sanctorum legendas. Et quæ deprehenderint in illis super-
 flua, aut non satis pro ecclesiæ dignitate conuenientia, ipsi
 continuo tollent & rescabunt, & quæ viderint esse ne-
 cessaria, adiicient.

De visitan-
 dis per dice-
 cesanos
 breuariis
 & Missali-
 bus.

XXII.

ANNO
CHRISTI
1527.

Fide dignorum relatio ad nostrum auditum perduxit, quantum in multis monasteriis sit a primæ institutionis puritate recessum, siquidem illorum cœnobitæ sic vitam monachalem & regularem reiecerunt, vt & moribus & nomine & habitu religiosi haberi & nominari vereantur. Quod si in præmissis gubernaculum disciplinæ contemnatur, hoc solum restare videmus, vt religio naufragetur. Rebus itaque in deteriora prolabantibus obuiam ire volentes statuimus, vt abbates, abbatissæ, priores, priorissæ, & alii religiosorum superiores, quocumque nomine censeantur, sic sua monasteria in cultu diuino, vita & moribus, vestimentis monachalibus, cibus & potibus, reforment, & suos religiosos & moniales, ad vitam regularem & monasticam, secundum institutiones suorum ordinum & alias regulares, reducant, quod in eis nihil reperiatur, quod diuinam maiestatem & simplicium animos offendere possit. In præmissis autem, per diœcesanos in suis visitationibus diligens inquisitio fiat. Et quæ repperint deformata, reforment, & omnino corrigant: quæ super prædictis facta fuerint sequenti Concilio referant. Et ne notorium illum abusum, quo nonnulli regularem apostasiam incurrendo, sine habitu regulari etiam in publicum incedere non erubescunt, sub dissimulatione pertransire videamur: statuimus, quod canonici regulares de cetero super veste exteriori togam lineam, tam intra, quam extra monasterium, ferre omnino teneantur. Nisi forte super huiusmodi toga non deferenda, priuilegium habeant: quod suis diœcesanis exhibere infra duos menses, a die publicationis computandos, habeant: Qui visò priuilegio, super alio habitu patenter distincto a vestimentis clericorum sæcularium, ordinabunt, vt expedire & iuris esse videbitur.

De toga lineam super vestem a canonicis regularibus ferenda.

XXIII.

Omnes clericos, maxime in sacris constitutos, admonitos esse volumus: se cum in sanctorum loco sint, necessitatem bene viuendi, non licentiam peccandi esse assécutos. Idcirco eos hortamur, vt opera sanctorum exercent, luceantque coram hominibus opera eorum, sintque vere illud sal euangelicum. In ministerio vigilantes &

ANNO
CHRISTI
1527.

solliciti, plantent, euellant, dissipent: & cum summo studio adificent quæ pietatem respiciunt.

Insuper professionem suam probent habitu, scilicet vt per decentiam habitus extrinseci intrinsecam morum honestatem ostendant. Vestitus ergo clericorum, maxime in sacris constitutorum, non sit expectoratus: sed a collo desuper vndique clausus, a manicis, lateribus, & retro.

Cum elationis habeat calumniam, quidquid propter venustatem, non propter necessitatem accipitur: & ne bona ecclesiæ, quæ pauperum sunt, in fastum & corporis ornatum (qui a sacro ordine alienus esse debet) conuertantur, inhibemus omnibus & singulis ecclesiasticis nostræ prouinciæ, ne vestimentis exterioribus & sagis oblongis sericeis, in publico aut domestice vtantur, sub pœnis arbitrio diœcesanorum imponendis. Non tamen intendimus ecclesiasticis ex sanguine regio aut ducali ortis huiusmodi vestimentorum sericeorum delationem prohibere: quos tamen hortamur vt in suis vestimentis decentiam ecclesiasticam obseruent.

De vestimentis sericeis non deferendis a clericis.

XXIV.

Vestes sint talares, non frongiata, aut partita; nec nimia amplitudine superflua, nec plus æquo constricta, in quibus clericalis ordinis honestas & modestia, non fastus iactantia, vel elationis vitium, deprehendatur. Non etiam camisiarum gestent (quod dicunt) frongiatas.

Non pannosi sint clerici, aut in vestibus laceri. Neque enim affectata sordes, aut exquisita delicia, laudem pariunt.

Non caligas, partitas aut scacatas assument, neque circa genua dissutas, non lunatis seu cornutis, ac nimis fenestratis, calceis vtantur. Non annulos in digitis deferant: nisi forte huiusmodi sint, quibus id ad decorem suarum dignitatum permittatur.

Ipsi quoque clerici in sacris præsertim constituti, & eorum commensales, neque comam relaxent, aut barbam nutriant: sed tonsuram, coronam, seu rasuram habeant, secundum ordinem suum honeste rasam.

De honestate a clericis seruanda in crinibus & tonsura.

Denique iuxta Concilium Lateranense pannis rubeis aut viridibus non vtantur: ab iis denique abstineant quæ in eodem Concilio continentur.

In incessu quoque honestatem exhibeant, vt grauitate itineris, mentis maturitatem ostendant. Incompositio enim corporis, risus dissolutus, indecens oculorum vagatio, inæqualitatem indicant mentis.

In conuersatione autem cum laicis ita se habeant, vt neque ex nimia familiaritate, aut conuersatione æquali, reddatur contemptus dignitatis: neque ex nimia austeritate, fastu aut pompa, superbi aut plus æquo elati iudicentur.

Qui ludi a clericis sunt vitandi.

Neque in publico ludant pila, aut aliis ludis, maxime cum laicis. A ludo alearum, aliisque, qui a sorte pendent, abstineant: neque ludentium fautores, spectatores, aut testes existant.

Non se admisceant choreis publicis, tripudiationibus, aut saltationibus: non turpes, amatorias, aut lasciuas depromant cantilenas, seu cantantibus faueant aut adsint.

Non in scenam velut histriones prodeant, non comœdias vernaculas agant: non spectaculum corporis sui faciant in publico priuatoque loco.

Quæ omnia cum omnibus sacerdotibus sunt indecora, & ordini clericali multum detrahentia, tum illis præcipue, quibus animarum cura est commissa.

XXVI.

Incontinentes sacerdotes, & concubinarios clericos, episcopi per se vel suos officiales ad continentiam & ecclesiæ regulam remediis conuenientibus reuocabunt. Salutare pœnas, iuxta sanctorum patrum decreta, & sacrorum ac generalium Conciliorum Canones, in illos (si moniti non desistant) exequentur.

Contra clericos venatores, vel negotiis sæcularibus implicitos, si a venandi negotiandive consuetudine moniti non desistant, ad pœnam Aurelianensis Concilii & alterius Lateranensis procedetur.

XXVII.

Et cum sacrum Viennense Concilium statuerit, vt monachi in suis sibi commissis administrationibus vel prioratibus non præsumant soli habitare, sed si prouentus prioratuum vel administrationum huiusmodi forte non suppetant, duobus aliis vicinioribus locis, ad eorum monasteria

ANNO
 CHRISTI
 1527.

pertinentibus, vel ipsorum monasteriorum officiis, aut inter se inuicem, prout erit commodius, cum consensu & consilio abbatum, per locorum ordinarios vniantur: nos illud Viennensis Concilii tam salubre tamque prouidum statutum obseruari præcipimus.

Ad hoc statuimus, quod moniales cuiuscumque ordinis existant, morantes in prioratibus, qui non sunt idonei ad conseruandam reformationem, & conuentum custodiendum, neque ad id forte reditus eorum suppetere possunt: remittantur ad abbatiam seu monasterium, vnde huiusmodi prioratus dependent. Reditus autem prædictorum prioratum a pplicentur abbatia, vel monasterio, vbi etiam pro mensura augmenti augeatur numerus religiosarum. Ex ordinatione autem episcopi prouidebitur de seruitio competenti in prædicto prioratu celebrando per presbyterum secularem: cui de consensu religiosarum, per eundem episcopum congrua portio assignabitur.

Et quoniam sunt aliqua monasteria sita extra prouinciam nostram, a quibus dependent prioratus, infra limites prouinciæ nostræ constituti, rogamus diocesanos locorum, vt religiosas illorum prioratum aduocent ad suas abbatias, seu monasteria: offerentes, quod nos & suffraganei nostri etiam curabimus modo consimili ad abbatias nostrarum diocesum reuocare religiosas, existentes in prioratibus extra prouinciam nostram sitis, quibus insufficientes reditus esse nobis constiterit.

De reuocatione religiosarum, in aliena diocesi existentium.

XXVIII.

Item constituimus, vt in monasteriis monialium tot instituantur moniales, quot de facultatibus eorumdem monasteriorum (reparationibus ecclesiæ, clausuræ, & aliarum regularium domorum, nec non & processuum expensis deductis) commode & sine penuria sustentari possint. A quibus pro ingressu, aut receptione, nihil prorsus prætextu consuetudinis, aut quouis alio quæsito colore, exigatur. Si qua tamen ultra eas in huiusmodi monasteriis se recipi petat, id non interdiximus, dummodo congruam seculum afferat pensionem, qua cum ceteris religiosis numerariis alatur. Non tamen in locum numerariarum succedat: sed decedentibus numerariis alia noua & pauperes subrogentur.

De statu
regulariũ,
cap. Pericu-
loſo, in 6.

Prouideant etiam epiſcopi, vt illud ſalubre ac frugiferum decretum, incipiens, Periculoſo, in eo præſertim, quod continet de clauſura perpetua monialium, ſeruetur, ac perpetuo cuſtodiat. Nihil enim magis officit regulari monialium diſciplinæ, ſpiritualiſque profectui, quam reſeratis clauſtri ſeptis, portisſque pro cuiuſque earum nutu patentibus, frequens & licentioſa extra monaſterium euagatio, & tamquam ruptis obicibus, diſſoluta ac inſolens vltra metas conuentus eruptio. Siquidem exinde dedecoroſa enaſcitur earum cum laicis perſonis tam viris quam mulieribus conuerſatio: & præter cetera ſalutis animarum detrimenta, ingens in præcipiti pendentis earumdem caſtitatis periclitatio.

ANNO
CHRISTI
1517.

XXIX.

Cum autem ea, quæ ad certum vſum pium ſint largitione fidelium deſtinata, non debeant in alium vſum conuerſi: præcipimus, iuxta Concilium Viennenſe, xenodochia, leproſarias, eleemoſynarias, & alia hoſpitalia, quocumque nomine cenſeantur, viſitari & reformari per eos, ad quos id de iure ſtatuto ve in locorum fundatione appoſito, vel ex conſuetudine præſcripta, aut priuilegio ſedis apoſtolice ſpectat & pertinet. Gubernatio vero viris prouidis & diſcretis ac boni teſtimonii committatur: qui inſtar tutorum & curatorum præſtare iuramenta, ac de locorum ipſorum bonis inuentarium conficere, & ordinariis ſeu locis illis, quibus ſubſunt loca huiuſmodi, vel deputandis ab eis, annis ſingulis de adminiſtratione ſua teneantur reddere rationem: volentes quod hæc in prouifione ſeu commiſſione, quæ fiet de eiſdem hoſpitalibus, exprimantur.

XXX.

Cum ex multiplicatione confratriarum sæpe monopolia oriri contingat, & quæ in vſus pios conſumenda ſunt, in crapulam conuerſi videantur: ſiquidem dies feſtos confratriarum, non aliter ſe confratres digne celebrare putant, niſi comeſſationibus & ebrietatibus deſeruiant: ſacro approbante Concilio, ſub pœna excommunicationis inhibemus: ne aliqui, cuiuſcumque ſtatus extiterint, confratrias erigere, & de nouo inſtituere, ſine epiſcoporum expreſſo conſenſu & approbatione, audeant. Antiquas autem, quas per epiſcopos inſtitutas aut aliter approbatas
fuiſſe

ANNO
 CHRISTI
 1517.

fuisse confiterit, toleramus. Omnem baculorum delationem, confratribus & aliis quibuscumque, tam extra quam intra ecclesiam, nec non conuenticulares comeffationes, maxime diebus festis illarum confratriarum, & ex denariis earumdem fiendas seu soluendas, sub prædictis pœnis prohibentes.

Ordinamus insuper, quod quantum ad antiquas confratrias attinet, teneantur confratres, seu procuratores, infra sex menses a die publicationis præsentium, afferre diœcesanis, eorumve officialibus aut vicariis, statuta, si qua habeant: & eosdem diœcesanos instruere de modo & forma quam in eis seruant; de quantitate reddituum, & in quos conuertant vsus; vt sic, iustitia mediante, quod super his opportunum fuerit statuatur, omniaque ad sobrietatem modestiam reuocentur. Alioquin, elapsis sex mensibus, ad earum annullationem procedatur.

Eisdem confratribus & aliis delationem calicum, vasorum sacrorum, & capparum ecclesiasticarum, prohibemus. Iniungentes de suffraganeorum nostrorum consensu, sacerdotibus & aliis per prouinciam nostram constitutis, ne ipsas deinceps concomitentur, aut illis deseruiant. *Exnunc autem iuramenta quæ solent præstare in ingressu omnino reprobamus & cassamus: prohibentes ne deinceps iuramenta super obseruatione statutorum prædictarum confratriarum, aut præstentur, aut exigantur. Et etiam, vbi confratria erunt permissæ, volumus quod ab inuitis pro egressu nihil exigatur.*

De calicibus & cappis ecclesiæ non defendendis in festo confratriarum per laicos.

Confratriarum prouisores, procuratores, seu magistri, vel gagiatores ecclesiarum parochialium, teneantur præstare iuramenta in initio officii suscepti, coram episcopis aut eorum officialibus, eliganturque singulis annis, mox reddituri de receptis & solutis rationem. Et pecuniæ, quæ supererunt, applicentur per eos vel in vsum reparationis ecclesiæ, aut curam seu alimoniam pauperum, aut alios pios vsus, prout episcopus arbitratus fuerit.

XXXI.

Insuper, ne quis per excommunicationem, quam pro præcipuo mucrone ecclesia habet, a fidelium communionem ex leui causa innodetur; sacro approbante Concilio prohibemus, quatenus de cetero nullæ excommunica-

Concil. Tom. 34.

Q999

tiones concedantur, nisi pro graui causa: & ea cognita, secundum formam iuris generalesque monitiones in forma malefactorum, non decernantur pro iniuriis verbalibus, nisi forte atrocioribus: quarum distinctio arbitrio officialium relinquatur. Quos nihilo minus diligenter & districte monemus, vt omnino caueant ab illarum multiplicatione, ne in vilipendium & contemptum deducantur.

XXXII.

Statuimus & præcipimus, vt ad tollendas hæreses, quæ magis ac magis (quod dolentes referimus) pullulant, diocesani iuxta sacrum generale Concilium, aut per se aut archidiaconos seu alias honestas personas, bis in anno, aut sæpius, si res ita postulauerit, parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeant: & ibi tres aut plures boni testimonii viros, vel etiam, vbi opus fuerit, totam viciniam, iurare compellant, si quos ibidem hæreticos, vel aliqua occulta conuenticula celebrantes, vel a communi conuersatione fidelium dissidentes, sciuerint: & quos sciuerint episcopis, seu eorum officialibus, indicare. Qui vero ex his iuramenti religionem obstinatione damnabili respuentes iurare forte noluerint, hoc ipso tamquam suspecti de hæresi reputentur, & contra eos tamquam hæreticorum fautores procedatur. Qui autem sic indicati fuerint, nisi se ab obiecto crimine purgauerint, vel si post purgationem in pristinam lapsi fuerint perfidiam, canonicè puniantur.

XXXIII.

Quia hæreticorum mos est non solum sacram scripturam conuellere, ac relicto vero sensu ad suam phantasiã contorquere: sed & sacros libros transferre, & in eisdem libris ac sacrorum doctorum, scholia quædam & annotationes marginales, sed deprauatas adiicere, quo eam, quam pollicentur libertatem ob oculos obtrudant simplicium, eosque fallacibus errorum inuolucris quasi tenaci visco inuoluant, & in errorum labyrinthum coniiciant. Inde est quod huius sacri Concilii auctoritate, ac de consensu suffraganeorum nostrorum, prohibemus, ne deinceps per prouinciam nostram imprimantur libri sacri aut sanctorum doctorum, qui vel de fide aut moribus ecclesiasticis habeant tractatum, sine nostra suffraganeorum-

ANNO
CHRISTI
1527.

que nostrorum per suas dioeceses speciali auctoritate & permissione. Contra facientes ipso facto sententiæ excommunicationis subiaceant.

Et si qui sint tales libri seu in prouincia seu alibi impressi, prohibemus sub eadem excommunicationis pœna, prædictos libros vendi vel publicari, sine nostra (vt prius) suffraganeorumve nostrorum permissione. Adicientes sub prædictis pœnis, quod eisdem libris non adiiciantur annotationes marginales quæ hæresim sapiant, aut scandalosæ sint, ac piarum aurium offensiuæ.

XXXIV.

Verum quia intelleximus libros nonnullos, scriptos lingua vernacula, impios & scandalosos, per nostram prouinciam enchiridii more, a quibusdam circumferri, & a laicis, pueris, ac mulieribus, interdum publice, aliquando occulte legi: qui etsi forte incertos habeant auctores, nemini tamen dubium est eos ex materia operis ab hæreticis & perditionis magistris prodiisse: de fratrum & coepiscoporum nostrorum consilio & consensu præcipimus sub excommunicationis pœna omnibus & singulis, cuiuscumque status, conditionis aut sexus, vt si quos habuerint libros, *fidem aut mores concernentes*, a viginti annis citra in vulgari seu Latino sermone editos, eosdem ad diœcesanum suum confestim deferant: vt cum ab eo aut eius vicariis & commissis visi fuerint sedulo & examinati diligenter, eorundem librorum vel interdicatorum vel permittatur lectio. Quorum quidem librorum, seu iam impressorum, siue posthac imprimendorum, si lectio permessa fuerit, addatur eisdem libris decretum episcopi, quo significet per se aut alios doctos & approbatos viros seipsum examinationem diligentem fecisse, ac tunc demum eorum publicationem permittere. Volumus autem hoc præsens tam utile tamque salubre statutum per singulas parochias prouinciæ nostræ ter aut quater in anno publicari.

XXXV.

Inuidens semper humanæ saluti zizaniorum fator diabolus, quod in agrum dominicum per se directe non potest, id nonnunquam per suos, quos possidet, cupiditatis igne succensos, exquisitis modis efficere conatur. Siquidem dum nonnulli prædicatores, quæstores, vel falso

Concil. Tom. 34.

Q999 ij

nonnunquam simulatæ religionis habitu subintrant, prædicationis officium, circumuentis parochialibus presbyteris, vsurpant, nouas doctrinas, & sæpenumero hæreses, apud rudem plebeculam disseminant. Et benevolentiam vulgi captantes administratoribus tam ecclesiasticis quam sæcularibus detrahunt, subditos suis maioribus rebelles & penitus inobedientes reddunt: plantare fingentes destruunt, seditiones excitant, scandala immittunt. Et dum quem venantur, quæstum fuerint assecuti, continuo recedentes, anxias suorum auditorum animas, promissæ sibi salutis spe vacuas, sed & variis expositas periculis, relinquunt errorum laqueis multiplicibus inuolutas. Nos ergo talibus viam, quantum cum Deo possumus, præcludere cupientes, præcipimus omnibus & singulis suffraganeis nostris, ne vllos, cuiuscumque status, ordinis vel conditionis existant, prædicatores, quæstos, religiosos seu sæculares, extraneos siue diocesanos, quauis occasione, seu causa, ad officium prædicationis in ecclesiis per suas dioceses constitutis, permittant, tolerantve: nisi ab ipsis suffraganeis, eorumve vicariis, approbati, & ad hoc nominatim missi extiterint. *Quomodo enim, secundum Apostolum, prædicabunt, nisi mittantur?* Et veritas ipsa dicit in euangelio: *Rogate Dominum messis vt mittat operarios in messem suam.* Proinde suffraganei nostri nullos ad prædicandum mittant, nisi viros ætate maturos, moribus graues, & in sacris literis sufficienter eruditos.

Rom. 10.

Math. 9.

Math. 16.
Math. 23.

Eosdem etiam suffraganeos admonemus, vt si per se aut alios probos ac delectos viros prædicare voluerint, euangelium Christi sincere populo annuntient & prædicent. Imitentur vestigia Christi, præcipientis apostolicis viris: *Prædicate euangelium omni creaturæ.* Et iterum: *Docete omnes gentes seruare quæcumque mandauimus vobis.* Cessent in sanctis illis concionibus profanarum legum minime necessaria, rum citationes: poetarumque auctoritates superuacaneæ, subtilium quæstionum, & plerumque futilium, inanes allegationes. A ridiculis etiam histrionicisque sermonibus abstineant.

XXXVI.

Sint prædicatores, iuxta Gregorium, in verbo discreti: ne vel tacenda proferant, vel dicenda reticeant. Prædicent

ANNO
 CHRISTI
 1527.

rursus sacrum euangelium: innitantur interpretationibus
 sacrorum doctorum. Instruant populum ad obseruationem
 preceptorum Dei, vt fidem inconcussę teneant: atque
 omnibus mandatis Dei & ecclesię pareant, nec ab eiusdem
 ecclesię decretis & sanctionibus deuiant.

Sint etiam predicatorum sermones casti & examinati,
 ad amorem Dei populum trahentes, detestentur vitia
 concionatores verbi diuini, alliciantque auditores ad amplexus
 virtutum. Habeant præ oculis pro scopo honorem Dei & profectum
 animarum, nihil ad gloriam & ostentationem faciant, non quæstui
 sint intenti, aut vindictę appetentes.

Quod si secus fecerint, aut si populum more scurrarum
 vilissimorum, dum ridiculas & aniles fabulas recitant,
 ad risus cachinnationesque excitauerint: aut, quod deterius
 est, si prælatis ecclesię, principibus, sacerdotibusque detraxerint,
 ac tandem populum ab obedientia superiorum retraxerint;
 eundemque absolute decimarum ac aliorum, ad quę iure diuino
 & positio sunt omnes obstricti, abalienauerint: nos volumus
 tales tam ineptos & perniciosos concionatores ab officio prædicationis
 suspendi, & a suis superioribus pro modo & mensura excessus
 acriter puniri. Per præsens tamen statutum non intendimus
 derogare Clementinę, Dudum.

De prohibendis & puniendis ineptis prædicatoribus.

XXXVII.

Nos præterea cupientes animarum periculis, quantum cum Deo possumus, consulere, volumus omnes & singulos intelligere, quod illi soli Mendicantes habent potestatem absoluendi, qui primum per suos prouincialescustodes, ministros, priores, guardianos, aliosve eorundem Mendicantium prælatos, electi fuerint tamquam sufficientes & idonei, vita probati, discreti, modesti atque periti; inde suffraganeis nostris in suis diocesisibus per præfatos Mendicantium prælatos præsentati, qui ab eisdem episcopis ad audiendas confessiones sint commissi. Qui sic electi, præsentati, deputati, seu commissi, iuxta Canones conciliares, & Romanorum pontificum decreta, confessiones sibi confiteri volentium libere audire possunt, imponere pœnitentias salutaris, & beneficium absolutionis impendere. Declaramus autem non competere Mendi-

ANNO CHRISTI 1527.

cantibus sic deputatis & commissis, in absoluendo ampliorum potestatem, quam curatis vel parochialibus sacerdotibus est a iure concessa: nisi forsitan eis ecclesiarum prælati, vberiore in hac parte gratiam specialiter duxerint faciendam. Guardianos autem, custodes, & alios fratrum Mendicantium præfectos, hortamur in Domino, vt in ecclesiarum suorum conuentuum loco ad legendum aptiore chartam præsentatorum suorum nomina continentem statuunt: quatenus qui volent Mendicantibus confiteri, videant prius si sint de nominatorum & approbatorum numero, alias absolutos se non fore intelligant.

XXXVIII.

Quoniam abbates nonnunquam attentant munus confirmationis conferre, idque vendicant ex consuetudine præscripta ad se pertinere: nos attendentes hanc impositionem manuum a Christo primum institutam, & ab apostolis receptam, solis episcopis (qui apostolorum sunt successores) reseruatam, consuetudinem huiusmodi (quæ potius corruptela dicenda est) reprobamus. Quod si qui sint qui contendant sibi competere hanc facultatem ex priuilegio, volumus quod, cum primum fuerint requisiti a suffraganeis nostris, de priuilegio fidem facere teneantur. Et idem statuimus obseruandum, quantum ad illos qui calicum consecrationem attentant.

XXXIX.

Sane cum matrimonium a Deo rerum omnium conditore in paradiso & in statu innocentie institutum fuerit, sitque, teste Apostolo, sacramentum: proinde cum magna reuerentia ac deuotione suscipiendum, vtpote in quo (sicut & in reliquis sacramentis) gratia conferatur: prohibemus ne in sponsalibus aut nuptiali benedictione fiant risus, cachinnationes, aut alia ridicula verba enuntientur. Quinimo moneantur affidati, quatenus ieiuni, contriti, & confessi, ac cum multa reuerentia ad hoc sacramentum accedant. Illum quoque abusum, qui inualuit in quibusdam partibus, vt benedictio nuptialis & Missa celebrentur statim post mediam noctem, tollimus & amputamus: statuentes, quod talia deinceps non fiant, nisi post ortum solem ac illucescentem diem. Siquidem

Ephes. 5.

Benedictionem nuptialē & Missam solum in die celebrari debere.

ANNO
 CHRISTI
 1527.

exemplo pernicioso interdum compertum est, solennitates huiusmodi nuptiales sic in latebris & occulto factas clandestinis matrimoniis viam aperuisse, & occasionem dedisse contemnendi tam excellens sacramentum, & lasciuias ac spurcicias quasdam committendi.

Sed cum ex clandestinis matrimoniis grauia eueniant in dies scandala ac pericula, volumus omnes contrahentes, consulentes, scienter interessentes, auxiliantes, & adiuuantes sententiæ excommunicationis ipso facto subiacere.

De clandestinis matrimoniis non attentandis.

XL.

Et vt nihil sine discretione in ecclesia Dei fiat, expediens & rationabile visum est, propter lasciuas imagines & veritati scripturæ non conuenientes, si in posterum, præcedente episcopi aut commissi eius iudicio & visitatione, imagines in ecclesiis collocentur.

Ex multorum fida relatione didicimus, simplicem populum aliquando leui assertione miraculorum ad vnum & alterum locum populariter concurrisse, candelas & alia vota obtulisse. Vt igitur credulæ simplicitati nobis commissæ plebis consulamus, & nouis impudentibusque hominum mente corruptorum ad quæstum occasionibus obuiemus; sacro approbante prouinciali Concilio, districte prohibemus, ne quis posthac miraculum de nouo factum prætendat: neque intra aut extra ecclesiam, titulum, capellam, aut altare prætextu noui miraculi erigat, aut populi concursum in miraculi gratiam & venerationem recipiat: nisi prius loci episcopus de negotio quid sentiendum tenendumque sit causa cognita decreuerit.

Concilii postrema conclusio.

Et quia parum esset iura & statuta condere, nisi essent qui ea tuerentur & executioni demandarent, idcirco volumus, statuimus, & ordinamus sub pœnis ante dictis, omnia & singula supra scripta, sic, vt præmittitur, in dicto sacro prouinciali Concilio decreta, statuta & ordinata, per omnes suffraganeos nostros in suis Synodis intimari & publicari, illaque in futurum inuiolabiliter obseruari, executionem huiusmodi pœnarum eisdem nostris suffraganeis tenore præsentium committentes. In quo-

rum omnium & singulorum fidem & testimonium præfentes literas, seu præfens publicum instrumentum, decreta & statuta nostra in se continentes, siue continens, exinde fieri, & per notarios publicos subscriptos, dicti prouincialis Concilii scribas, seu *graffarios, signari & publicari, sigillique nostri iussimus & fecimus appensione communiri. Datum & actum Parisiis, quoad præmissorum conclusionem & definitionem, nobis in eodem Concilio præfidentibus in domo solitæ habitationis nostræ, sub anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octauo, indictione secunda, die vero nona mensis Octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Clementis diuina prouidentia papæ septimi anno quinto.

ANNO
CHRISTO
1527.

*graffarios,

